T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI

ULAŞ YILDIRIM

İzmir
2024

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI

ULAŞ YILDIRIM

DANIŞMAN
Prof.Dr.Banu Özevin

İzmir
2024

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI

ULAŞ YILDIRIM

DANIŞMAN
Prof.Dr. Banu Özevin

JÜRİ ÜYESİ
Doç.Dr. Esin Uçal Canakay

JÜRİ ÜYESİ
Doç.Dr Ceren Saygı Gerçeker

İZMİR
2024

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Özel Okullarda Müzik Dersine Yönelik Yönetici Beklentileri ve Müzik Öğretmenlerinin Çalışma Koşulları” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29/04/2024

Ulaş YILDIRIM

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Özel okullarda müzik dersine yönelik yönetici beklentisi ve müzik öğretmenlerinin çalışma koşulları" adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

29/04/2024

Ulaş YILDIRIM

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Tarih: 24/052024

Tez Başlığı:

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 102 sayfalık kısmına ilişkin, 24/05/2024 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin**-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 24 dir.**

- http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/ adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☐

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐	**Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30)** ☐
☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☐ **EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde.** ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : **ULAŞ YILDIRIM**
Öğrenci No : [redacted]
Anabilim Dalı : **GUZEL SANATLAR EĞİTİMİ**
Programı : **MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ**
Statüsü : Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐

ÖĞRENCİ	**DANIŞMAN**
(Adı Soyadı, İmza, Tarih) Ulaş YILDIRIM 24.05.2024	(Unvan, Adı Soyadı, İmza, Tarih) PROF.DR.BANU ÖZEVİN 24.05.2024

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Değerli Hocam Prof. Dr. Banu Özevin,

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde bilgi denizinden su damlaları aldım; her biri, zihnimin kıyılarına ulaştığında bilgelik tohumları ekti. Bu yolculuğun her aşamasında, ne zaman bir kılavuza ihtiyaç duysam, engin sabrınız ve ilginizle beni aydınlatan, sorularımın cevaplarını büyük bir alaka ve nezaketle sunan, sorunlarla karşılaştığımda ise şefkatli rehberliğinizi esirgemeyen kıymetli varlığınıza ne kadar teşekkür etsem azdır. Akademik yolculuğumda beni yalnız bırakmayan, verdiğiniz değer ve gösterdiğiniz samimiyet için minnettarım.

Anne babam ve abime; hayatımın temel taşlarına, manevi ve maddi desteklerinizi eksik etmeyen, her daim yanımda duran, bana inanan ve güvenen kıymetli varlıklarıma derin şükranlarımı sunuyorum. Bütün sorunlarımı sabırla dinleyen ve çözüm yolları bulmama yardımcı olan, her zaman arkamda sağlam bir kale gibi duran aileme teşekkürlerimi iletiyorum.

Ve canım arkadaşlarıma; hayatımın her anında, her türlü zorlukta ve sıkıntıda, umudumu yitirme noktasına geldiğim her seferinde beni yeniden ayağa kaldıran, varlığınızla hayatıma anlam katan, dostluk ve dayanışmanın en güzel örneklerini sunan sizlere sonsuz teşekkürler. Sizlerle paylaştığım her kahkaha ve her anı, bu çalışmanın tamamlanmasında bana güç verdi.

Hepinize içtenlikle teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

ULAŞ YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ 3

ŞEKİLLER LİSTESİ 4

ÖZET 5

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI 5

ABSTRACT 6

ADMINISTRATOR EXPECTATIONS FOR MUSIC COURSES IN PRIVATE SCHOOLS .AND WORKING CONDITIONS OF MUSIC TEACHERS 6

BÖLÜM I 7

GİRİŞ 7

1.1 Problem Durumu 7
1.1. Amaç ve Önem 9
1.2. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri 10
1.3. Sınırlılıklar 11
1.4. Varsayımlar 11

BÖLÜM II 12

KURAMSAL ÇERÇEVE 12

2.1 EĞİTİM 12

2.2. OKUL SİSTEMİ 14

2.2.1. Okul 14
2.2.2. Öğretmen 15
2.2.3. Müfredat 16
2.2.4. Mekân 16

2.3. Devlet Okulu ile Özel Okul 17

2.3.1. Devlet Okulu 17
2.3.2. Özel Okul 18
2.3.2. Özel Okulların Gelişimi 19
2.3.4. Özel Okul Türleri 24
2.3.5. Bazı Ülkelerde Özel Okulların İşleyişi 26

2.4. Özel Okul ve Devlet Okulu Arasındaki Farklar 27

2.4.1. Öğrenci 27
2.4.2. Öğrenci Sayısı 28
2.4.3. Öğretmen 28
2.4.4. Bütçe 30

2.4.5. Müfredat 30
2.4.6. Veli 30

2.5. Müzik 31
2.5.1. Müzik Kavramı 31
2.5.2. Müzik Eğitimi 33

2.6. Özel Okullarda Müzik Eğitimi 35

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 38

BÖLÜM III 44

YÖNTEM 44
3.1. Araştırmanın Modeli 44
3.2. Çalışma Grubu 44
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları 45
3.4. Verilerin Analizi 47
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği 48
3.6. Araştırmacının Rolü 48

BÖLÜM IV 49

BULGULAR 49

4.1. Özel Okullardaki Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinden Beklentileri ile İlgili Bulgular ... 49

4.2. Müzik Öğretmenleri için Özel Okullarda Çalışma Koşulları ile İlgili Bulgular 53

4.3. Müzik Öğretmenlerinin İletişim Performansları ile İlgili Bulgular 60

4.4. Yöneticilerin Motivasyon Algısı ile İlgili Bulgular 65

4.5. Müzik Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinliklerinin Ders İşleyişine Etkisi ile İlgili Bulgular.. 72

4.6. Yöneticilerin Müzik Dersinin Görünürlüğüne ilişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular 74

BÖLÜM V 76

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 76

KAYNAKÇA 86

EK 1. Görüşme Formu 90

EK 2. ETİK İZİN FORMU 91

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 2022-2023 İzmir İli Devlet Okulu ve Özel Okul Sayıları…….16

Tablo 2 Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinden Beklentileri……39

Tablo 3 Müzik Öğretmenlerinin Özel Okullarda Çalışma Koşulları…….42

Tablo 4 Müzik Öğretmenlerinin İletişim Performansları……...49

Tablo 5 Yöneticilerin Motivasyon Algısı……....54

Tablo 6 Müzik Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinliklerinin Ders İşleyişine Etkisi...62

Tablo 7 Yöneticiler İçin Müzik Dersinin Görünürlüğüne İlişkin Görüşleri……...64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Türkiye'de Özel Okullara Devam Oranları …….……22

Şekil 2 İzmir İlindeki Devlet ve Özel Okul Dağılımı (2022-2023...……24

Şekil 3 Müzik Öğretmenlerinin Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Dağılımı……45

Şekil 4 Yöneticilerin Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Dağılımı …….....45

ÖZET

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI

Araştırmanın konusu, özel okullarda müzik eğitimi üzerine odaklanmıştır ve yöneticilerin müzik derslerinden beklentileri ile müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarını incelemektedir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomoloji (olgu bilim) deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde bulunan özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 10 müzik öğretmeni ve 6 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Araştırmanın verileri özel okullarda görev yapan müzik öğretmeni ve yöneticilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Çalışmada yapılan görüşmeler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Özel okulda görev yapan yönetici ve müzik öğretmenleriyle yapılan görüşmeler değerlendirildiğinde müzik dersi, ders dışı etkinlikler (önemli gün ve haftalar), motivasyon, yönetici ile etkili iletişim, veli ile etkili iletişim, öğrenci ile etkili iletişim, müzik alanına uygun isteklerin karşılanması, ücret politikası ve müzik dersinin reklam aracı olarak kullanılması kategorileri oluşturulmuştur.

Çalışma sonuçları, müzik öğretmenlerinin çoğunlukla yetersiz çalışma şartlarına ve yüksek beklentilere maruz kaldığını ortaya koymuş, aynı zamanda özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik derslerinden neler beklediğini ve yönetici, öğretmen iletişiminin önemini araştırmıştır. Bu çalışma, özel okulların müzik eğitimi üzerine politikalarını şekillendirme ve müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarını iyileştirme konusunda önemli bir kaynak oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel okullar, müzik eğitimi, müzik öğretmenleri, müzik öğretmenlerinin çalışma koşulları.

ABSTRACT

ADMINISTRATOR EXPECTATIONS FOR MUSIC COURSES IN PRIVATE SCHOOLS AND WORKING CONDITIONS OF MUSIC TEACHERS

Subject of research focuses on music education in private schools and examines the expectations of administrators regarding music lessons as well as the working conditions of music teachers. This study was conducted using phenomenological methods of qualitative research. The study group consists of music teachers and administrators working in private schools in Izmir during the 2023-2024 academic year. Interviews have been conducted with 10 music teachers and 6 administrators within the scope of the research. The data for the study were collected through semi-structured interviews with music teachers and administrators working in private schools. The interviews conducted in the study have been analyzed using the content analysis method.

When evaluating the interviews conducted with administrators and music teachers in private schools, categories have been formed such as music lessons, extracurricular activities (important days and weeks), motivation, effective communication with administrators, effective communication with parents, effective communication with students, meeting appropriate demands in the field of music, salary policy, and the use of music lessons as a tool for advertising.

The results of the study have revealed that music teachers are often subjected to inadequate working conditions and high expectations, and at the same time, have investigated what administrators working in private schools expect from music lessons and the importance of communication between administrators and teachers. This study aims to serve as a significant resource in shaping the policies of private schools on music education and improving the working conditions of music teachers.

Keywords: Private schools, music education, music teachers, working conditions of music teachers.

BÖLÜM I

GİRİŞ

2020 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nin müzik öğretmenliği programından mezun olduktan sonra özel okullarda çalışmaya başladım. İlk başladığımda hissettiğim heyecan ve işe olan şevkim, ne yazık ki özel okulların zorlu çalışma koşulları yüzünden kısa sürede kayboldu. Üç yıl sonunda, mesleğime olan ilgimin azaldığını fark ettim. Yüksek lisans programına kabul edildikten sonra, tez araştırması için konu ararken, yaşadıklarımı ve meslektaşlarımın tecrübelerini bilimsel bir araştırmanın parçası yapmaya karar verdim. Çalışmamda, özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri olarak karşılaştığımız zorlukları, iş ortamımızın olumlu ve olumsuz yönlerini ve yöneticilerin bizlerden beklentilerini ortaya çıkartma hedefiyle ilerledim.

1.1 Problem Durumu

Eğitim, insanın kalıtsal güçlerini geliştirip istenilen niteliklerle donanmış bir kimlik oluşturmasına yönelik en önemli araçtır. Bilgi ve beceri kazandırmakla kalmayıp, toplumun devamlılığını sağlayacak nitelikte ve ölçüde değer üretmek, mevcut değerlerin sürdürülebilirliğini sağlamak ve yeni ile eski değerleri uyumlu hale getirme sorumluluğunu da üstlenir (Balcı, 2004). Eğitim ve öğretimin icra edildiği mekanlar olarak bilinen okullar, sadece çocuklar ve gençlerin ziyaret ettiği resmi eğitim yapılarıyla sınırlı değildir. Özelleşmiş bir alanda eğitim sunan kuruluşlar ve bazı üst düzey eğitim enstitüleri de okul olarak adlandırılır. Bu tür mekanlarda, temel okuryazarlık becerilerinin öğretilmesinden yüksek düzeyde akademik ve sanatsal bilgi aktarımına kadar değişen seviyelerde grup halinde öğrenme süreçleri gerçekleştirilir (Gürler, 2020).

Günümüzde okullar; devlet okulu ve özel okul olmak üzere iki ana kategori altında incelenir. Devlet okulları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır ve tüm masrafları devlet tarafından karşılanır. Bu okullar, öğrenim çağındaki çocuklara ulusal eğitim hedeflerine uygun olarak eğitim sağlar. (Kırmızı, 2014). Özel okullar ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimi ve gözetimi altında, 625 sayılı Özel Öğretim

Kurumları Kanunu'na uygun olarak açılmış olup, yerli ve yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından işletilen ve hizmetlerini bir ücret karşılığında sunan eğitim kurumlarıdır. (Küçükçayır ve Cemaloğlu, 2017, akt, Gürler, 2020). Devlet okullarında okuyan öğrenciler eğitim görmesi gereken vatandaşlar olarak algılanırken, özel okullarda okuyan öğrenciler daha çok müşteri olarak algılanmaktadır (Bozyiğit, 2017).

2021-2022 yılında açıklanan sayıya göre Türkiye'de 14 bin 179 özel okul vardır. Özel okullara kayıtlı öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranının ise yüzde 8,8'dir. İzmir ilinde ise tüm eğitim kademelerindeki özel okul sayısı 732'dir. Türkiye'deki özel okul sayısının sadece %5.1'i İzmir ilinde bulunmaktadır.

2022-2023 yılında İzmir ilindeki eğitim kurumlarının dağılımı incelendiğinde, okul öncesinde devlet okulu sayısının 271, özel okul sayısının ise 401 olduğu görülmektedir. İlkokul düzeyinde devlet okulu sayısı 690 iken özel okul sayısı 137'dir. Ortaokul seviyesinde 541 devlet okuluna karşılık 144 özel okul bulunmaktadır. Ortaöğretimde ise (lise seviyesinde) 149 devlet okulu ile birlikte özel okul sayısı, okul öncesinde olduğu gibi devlet okulundan daha fazla olup 183'tür. Meslek liseleri kapsamında ise 167 devlet okulu ile 49 özel okul bulunmaktadır. İl genelinde okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim (meslek dahil) toplamında 1.818 devlet okulu, buna karşılık 914 özel okul bulunmaktadır.

Okullarda işlenen eğitim programları incelendiğinde devlet okullarında müzik derslerinin 5. sınıftan itibaren başladığı görülmektedir. Özel okullarda ise özel okulun misyonuna, vizyonuna göre müzik dersinin programdaki yeri değişmektedir.

Müzik dersleri açısında devlet okulları ve özel okullardaki farkla devlet okullarında müzik derslerinin yeri, önemi, işlevi ve niteliği açısından şu farklar göze çarpmaktadır:

- Müzik dersi devlet okullarında 5. sınıfta başlarken özel okullarda anaokulundan başlayarak tüm sınıflarda yer almaktadır.
- Devlet okullarının çoğunluğunda bir müzik odası bulunmazken özel okullarda genellikle derse özel en az bir oda bulunmaktadır.

- Devlet okullarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş ve öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmış bir eğitim programı kullanılırken, özel okullarda eğitim programı genellikle okul tarafından belirlenmektedir. Okulun hazır bir program kullanmaması durumunda programı hazırlamak müzik öğretmenine kalmaktadır.
- Devlet okullarında önemli gün ve haftalarda anma ve kutlama için törenler düzenlenmektedir. Ancak özel okullarda bu durum çoğu okul tarafından reklam, veliler için tatmin ve hatta geleceğe dönük bir reklam aracı olarak kullanılabilmektedir.
- Bazı devlet okullarında öğretmen istekli olması halinde müzik öğretmeni ders dışı kurs açabilmektedir ve burada istekli öğrencilere çalgı dersi verebilmektedir. Bu durum özel okullarda genellikle yöneticini isteğiyle olmakta ve özel okullar bir kurs merkezi niteliği ile hafta içi ders sonrasında ve hafta sonları çoğunlukla çalgı kursları açmaktadır.
- Devlet okullarında müzik öğretmenleri idari görevleri olmaması durumunda genellikle ders saatleri dışında okulda bulunma zorunluluğu içinde değilken, özel okulların çoğunda dersi olsa da olmasa da müzik öğretmenlerinin tüm gün okulda olması beklenmektedir.

1.1. Amaç ve Önem

Yukarıda sayılan bu nitelikler devlet okulu ve özel okullardaki müzik dersinin niteliğini, müzik öğretmeninin okuldaki konumunu ve müzik öğretmeni ile yönetici, müzik öğretmeni ile öğrenci ve hatta müzik öğretmeni ile veli arasındaki iletişimi belirlemekte ve farklılaştırmaktadır. Bu noktada özel okullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin görüşlerinin bu dinamikleri ortaya çıkarma konusunda önemli olduğu düşünülmektedir. Bu görüşten yola çıkarak bu araştırmada, Türkiye'deki özel okulların müzik öğretmenlerinden beklentileri ve müzik öğretmenlerinin özel okullardaki çalışma koşullarının araştırılması hedeflenmiştir.

Türkiye'de özel okul sayılarının artması, eğitimde yeni bir perspektif açmış ve bu durum, akademik derslerin yanı sıra sanatsal derslerin de değerlendirilmesine

neden olmuştur. Özellikle müzik dersleri, özel okul tercihlerinde önemli bir faktör haline gelmiştir, bu dersin sağladığı imkanların özel okulların tercih nedenlerinden biri olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda, müzik dersinden yöneticilerin beklentilerini incelemek ve müzik öğretmenlerinin bu beklentilere nasıl yanıt verdiğini, okullarda karşılaştıkları zorlukları ve kolaylıkları anlamak önemlidir.

Araştırmanın, özel okullardaki müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarının anlaşılmasına yardımcı olacağı ve bu alandaki eksiklikleri belirleyerek gelecekte yapılabilecek iyileştirmeler için öneriler sunabileceğine inanılmaktadır.

.

1.2. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Yukarıda belirtilen amaç ve önem doğrultusunda çalışmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir:

Özel okullarda müzik dersine yönelik yönetici beklentileri ve özel okullarda çalışan müzik öğretmenlerinin çalışma koşulları nasıldır?

Araştırmanın alt problemleri ise şunlardır:

1. Özel okullardaki yöneticilerin müzik öğretmenlerinden beklentileri nelerdir?
2. Özel okullardaki müzik öğretmenlerinin çalışma koşulları nasıldır?
3. Özel okullardaki müzik öğretmenlerinin iletişim performansları nasıldır?
4. Özel okullardaki müzik öğretmenlerinin ders dışı etkinlikleri ders işleyişinlerini etkilemekte midir?
5. Özel okullardaki yöneticiler müzik öğretmenlerinin motivasyonunu artırmak için neler yapmaktadır?
6. Özel okullarda müzik dersi reklam aracı olarak kullanılmakta mıdır?

1.3. Sınırlılıklar

Araştırma;

- İzmir ilinde bulunan özel öğretim kurumları ile İzmir ilinde bulunan özel öğretim kurumlarında görev yapan ve gönüllü olarak çalışmaya katılım sağlayan kurum yöneticileri,
- İzmir ilinde bulunan özel öğretim kurumları ile İzmir ilinde bulunan özel öğretim kurumlarında görev yapan ve gönüllü olarak çalışmaya katılım sağlayan müzik öğretmenleri ile
- Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve
- Araştırmacının imkânlarıyla sınırlandırılmıştır.

.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımları şunlardır:

1. Çalışma grubunun genel popülasyonu yeterince temsil edebileceği,
2. Katılımcı yöneticilerin ve öğrencilerin, yapılan görüşmelerde samimi yanıtlar verdikleri,
3. Veri toplama aracının araştırmanın hedeflerini başarıyla gerçekleştirdiği,
4. Özel okullardaki yöneticilerin beklentileri ve müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerin, özel okullarda müzik dersine yönelik beklentiler ve müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarıyla ilgili gelecekteki çalışmalara ışık tutacağı varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Eğitim

İnsan yaşadığı toplum ve kültürel çevre ile sürekli bir iletişim halindedir. Toplum ise dinamik ve sürekli gelişen bir yapıya sahiptir. Toplumu bireylerin oluşturduğu düşünüldüğünde, bireylerin de aynı yapıya sahip olduğu kolayca gözlenebilir. Bu dinamizm içerisinde birey ile çevresi arasındaki etkileşimin, eğitim yoluyla daha hızlı, daha yoğun, daha sağlıklı, daha etkili ve verimli olması beklenir (Öztopalan, 2007).

"Eğitim, insanın kalıtsal güçlerinin geliştirilip istenen özelliklerle yoğunlaşmış bir kimliğe kavuşması için kullanılacak en önemli araçtır. İnsanlara bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde eğitim; toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu taşır" (Balcı, 2004). Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne kadar süregelen bir olgudur.

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değişim meydana getirme sürecidir. Bu tanımda yer alan istendik kelimesi gerçekleştirmek istenen değişmenin tasarlandığını, kasıt kelimesi ise bu değişmenin rastgele değil; planlı, programlı olduğunu anlatmaktadır (Metin ve Özcan, 2014, s. 18).

Eğitim, insanın yaşamı boyunca sürekli olarak değer katan bir süreçtir. Sanayi devrimiyle değişen üretim yöntemleri, eğitimin özellikle ekonomik kalkınma açısından önemini artırmış ve beşeri sermayenin gerekliliğini vurgulamıştır (Cerev ve Coşkun, 2020 s. 126).

Eğitimin geniş boyutluluğu eğitimin tanımını yapmayı zorlaştırır, buna rağmen günümüze kadar eğitimin çeşitli tanımları yapılmıştır. "Butlar'a göre eğitim tanımları felsefi görüşlere göre değişmektedir. İdealizme göre eğitim, "insanın

bilinçli ve özgürce Allah'a ulaşmak için sürdürdüğü biteviye çabalardır", Realizm'e göre eğitim, "yeni kuşaklara kültürel mirası aktararak, onları topluma uyuma hazırlama sürecidir", Pragmatizm'e göre eğitim, "kişiyi yaşantılarını inşa yoluyla yeniden yetiştirme sürecidir", Marksizm'e göre eğitim, "insanı çok yönlü eğitme, doğayı denetleyerek onu değiştirecek ve üretimde bulunacak biçimde yetiştirme sürecidir", Naturalizm'e göre eğitim, "kişinin doğal olgunlaşmasını artırma ve onun bu özelliğini göstermesini sağlama işidir" (Sönmez, 1994, s.10, akt, Çuhadar, 2016, s. 220).

'Eğitmek' kelimesi dilimize Latince 'educare'den gelir; inşa etmek, ayağa kaldırmak, dikmek anlamındadır. Çelikkaya (1991) yaptığı çalışmada eğitimin anlamını on başlıkta ele almıştır. Bunlar; *terbiye, yönlendirme, yetiştirme, şartlandırma, uygulama, alıştırma, pedagoji, eğitbilim, öğrenim ve öğretim* son olarak *eğitilmişliktir.* Kant, eğitimin tarifini, "eğitim, insanın tabiatında bulunan gizli bütün kabiliyetlerin geliştirilmesidir." olarak yapmıştır. Eflatun'a göre ise eğitim, "insana en iyi olgunluğu vermektedir." Yazar ve filozof olan J.J Rousseau, eğitimi, "çocukları yetiştirmek ve insan yapmak sanatı" olarak tarif etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Madde 26): Eğitim hakkını vurgulayan bu maddede, "Eğitim hakkı, eğitim yoluyla serbestçe gelişme hakkını içerir" ifadesiyle eğitimi bireylerin kişisel gelişimine ve potansiyellerini açığa çıkarmalarına yönelik bir hak olarak tanımlar. Piaget, bireylerin bilişsel gelişim evrelerini araştırarak, eğitimin bu evrelere uygun şekilde planlanması gerektiğini öne sürmüştür. Bilişsel gelişim, öğrenme sürecinde hayati bir rol faktördür. Bu tanımlar ve açıklamalar, eğitimi geniş bir perspektiften ele alır ve bireylerin bilişsel, duygusal, sosyal ve kültürel olarak gelişimlerini destekleyen bir süreç olarak değerlendirir. Eğitim, bireylerin bilgi edinmeleri, beceriler kazanmaları, değerlerini geliştirmeleri ve toplumsal olarak etkileşime girmeleri için önemli bir araçtır. Eğitim genel olarak örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak ikiye ayrılır;

Örgün eğitim bir okul çatısı altında belli bir yaş grubundaki kişilere eşdeğer programlarla aynı düzeyde verilen düzenli eğitimdir. Bu eğitim; erken çocukluk eğitimi, temel eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretimi kapsamaktadır (Akyüz, 2015, s. 25). Örgün eğitimde öğrenciler yaş gruplarına göre ayrılır ve temel amaç öğrenciyi

bir yandan hayata, bir yandan da bir üst öğrenim kurumuna hazırlamaktır. Örgün eğitim kademeli bir yapıya sahiptir. Örgün eğitim sonucunda bireylere bir diploma verilir ve bu diploma bir sonraki eğitim kurumuna devam etmenin ön koşuludur. Okul öncesi eğitimden başlayarak üniversite düzeyine kadar farklı örgün eğitim kurumları vardır (Metin ve Özcan, 2014, s. 19).

Türkiye'de "genel eğitim", "grup eğitimi", "yetişkin eğitimi" ve "okul dışı eğitim" yerine yaygın eğitim kavramı kullanılır. Örgün eğitim sistemine katılmamış veya herhangi bir nedenle eğitimini tamamlamamış, eğitim olanaklarından yararlanamayan ve eğitime devam etmek isteyen kişilere ikinci bir şans sunan eğitim hizmetlerini ifade eder (Arslan, 1992, s. 1). Yaygın eğitimde, bireyin istek ve ilgileri dikkate alınarak eğitim ortamı oluşturulur. Zorunlu bölümlerde ihtiyaca yönelik dersler verilmektedir. Diğer bir ifadeyle liberal eğitim, bir konu, alan veya alanda eğitimine devam etme durumu veya zamanı olmayanların dışında bu dersi almalarına olanak sağlayan bir eğitimdir. Bu eğitim sistemiyle amaçlanan, örgün eğitim sistemine kayıtlı, örgün eğitimin herhangi bir kademesinde bulunan veya örgün eğitimin dışında kalan vatandaşları değiştirmek, yeni ve doğrulara ulaşmak için gereken beceri ve bilgileri kazandırmaktır (Bozdemir, 2009, s. 17).

2.2. OKUL SİSTEMİ

Aşağıda eğitimin de ana unsurları olan okul sistemi "okul" , "öğretmen" , "müfredat" ve "mekan" başlıkları altında incelenmiştir.

2.2.1. Okul

Okul, öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla sistematik bir eğitim sürecinin yürütüldüğü kurumdur. Çocukların ve gençlerin akademik, sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyen bu yapı, öğretmenler tarafından yönetilir ve belirli bir müfredat çerçevesinde eğitim faaliyetleri gerçekleştirilir. Okullar, toplumun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak ve bireyleri hayata hazırlamak için temel bir rol oynar.

Okul, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği mekanlardır. Okullarda, okuyup yazma öğretiminden başlayarak en yüksek düzeyde bilim ve sanat bilgisi vermeye kadar çeşitli derecede toplu öğrenim yapılmaktadır. (Gürler, 2020. s.

2.) Okullar genellikle devlet veya özel kuruluşlar tarafından yönetilebilir. Her ülkede ve bölgede farklı eğitim sistemleri ve okul türleri bulunabilir. Toplumların eğitim ihtiyaçlarına ve kültürel değerlerine uygun olarak şekillenir ve genellikle belirli bir ülkenin eğitim yasalarına tabidir.

Okul sadece eğitim, öğretim hizmeti vermekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin öğrenim hayatı boyunca toplumsal yapıyı ve kültürel birikimi de yansıtır. Okulların temel sorumluluklarından biri akademik gelişimi desteklemek olsa da bireylerin psikolojik, duygusal, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak gibi hayati görevleri de bulunmaktadır. Okulun işlevini sürdürdüğü ortam, çocukların geçirdiği zaman ve mekânın onlara nasıl hissettirdiği, akademik başarılarının yanı sıra büyük önem taşır (Kurt, 2016).

"Okullar günümüzde; devlet okulu ve özel okul olmak üzere ikiye ayrılır. Öğrencinin toplumsal hayatı içerisinde yer alan ve aynı zamanda kişiliğinin oluşmasında rol oynayan, onun öğrenmesini ve bu öğrenme sonucunda okul başarısını belirleyen faktörlerden birinin de okul kültürü olduğu düşünülmektedir" (Demirtaş, 2010, s. 5).

2.2.2. Öğretmen

Öğretmen, toplumun eğitim hedefleri doğrultusunda bireylere eğitim ve öğretim sunmakla görevli kişiye verilen mesleki ünvandır. Türk Dil Kurumu (2024) sözlüğünde, 'Mesleği bilgi öğretmek olan kimse' olarak tanımlanan öğretmenlik, alan eğitimi ve pedagojik formasyon gibi süreçlerin ardından edinilebilen bir meslektir. "Öğretmenlik mesleği, 1973 tarihli 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu"nda şöyle tanımlanmıştır: "Öğretmenlik; devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili öğretim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir". Aynı yasada "hangi kademede olursa olsun öğretmen adaylarının yüksek öğretimden geçmeleri esastır ve öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonla sağlanır" hükmüyle de öğretmen adaylarının yetişme ölçütleri ve dolayısıyla öğretmenlerin sahip olmaları gereken davranış kategorileri belirlenmiştir" (Şahin, 2011, s. 240).

Öğretmenler, geleceğin mimarlarıdır. Bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerin eğitimini yönlendirirken, aynı zamanda davranışlarıyla da onları etkilerler. Öğretmenin samimi, anlayışlı ve sabırlı olması, öğrencileri olumlu düşünmeye teşvik ederken, aksine davranışlar ise olumsuz etki bırakabilir (Güçlü, 2000, s. 21).

2.2.3. Müfredat

Müfredat, bir ülkenin eğitim sistemini şekillendiren en temel unsurlardan biridir ve öğrencilerin akademik başarılarını, kariyer hazırlıklarını ve yaşam boyu öğrenme yeteneklerini etkiler. Türkiye'de müfredat, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir ve tüm devlet okullarında uygulanır, özel okullar ise belirli sınırlar dahilinde kendi müfredatlarını oluşturabilir.

Eğitimciler için okul müfredatı, genellikle belirli amaçlara yönelik olarak planlanmış ve yazılı ders hedeflerini açıkça belirten bir yapıdadır. Ancak, müfredatla ilgili yapılan çalışmalar, müfredatın sadece bu yönlerden ibaret olmadığını, bireyin ve toplumun eğitimle olan ilişkisine bağlı olarak daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesi gerektiğini ve daha karmaşık süreçler içerdiğini ortaya koymaktadır (Cincioğlu, 2011, s. 50).

2.2.4. Mekân

Okul ortamı, çocuk için ailesi ile birlikte yaşadığı ev ortamından neredeyse daha fazla zaman geçirdiği bir yerdir. Çocuklar ülkemizde haftanın en az beş gününü ve bu günlerin de en aktif saatleri olan gündüz saatlerini okulda geçirirler. Bu nedenle, okul ortamının çocuk üzerinde, tüm yaşamı boyunca devamlılığını sürdürecek geçici veya kalıcı psikolojik ve fizyolojik etkileri söz konusu olabilir (Kurt, 2016). Okul ortamları, bireylerin hayatlarında öğrencilik döneminde deneyimledikleri alanlardır. Özellikle ilkokula başlayan çocuklar üzerinde psikolojik etkileri olduğu bilinmektedir. Çocuklar, ilkokul eğitimine devam ettikleri süre boyunca, okul ortamlarıyla doğrudan ve yoğun bir ilişki içindedirler. Bu ortamları kullananlar çocuk olduğu için sadece fiziksel görünümü ve tasarımıyla değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyolojik açılardan da çok yönlü bir şekilde değerlendirilmesi gereken önemli alanlardır (Kurt, 2016).

Öğretmen öğrenmeyi doğrudan etkilemek yerine, öğrenenin öğrenmeye daha hazır hale gelmesine yardımcı olmak, öğrenme malzemesini daha kolay öğrenilebilecek bir şekle sokmak ve uygun öğrenme stratejisini kullanmak yoluyla öğrenmenin kolayca gerçekleşmesini veya zorlaşmasını sağlayabilir. Benzer bir şekilde, fiziksel ortamın araç-gereç, ısı, ışık ve ses açısından özelliklerini ifade eden öğrenme ortamı da, öğreneni öğrenmeye yöneltmek, çeşitli öğrenme stratejilerinin kullanılmasına uygun olmak ve öğretim araçlarını içermek yoluyla öğrenmeyi kolaylaştırabilmektir (Engin ve Seven, belirtilmemiş).

2.3. Devlet Okulu ve Özel Okul

Aşağıdaki başlıklarda devlet okulu ve özel okul arasındaki farklar incelenmiş ve bunlar "devlet okulu", "özel okul", "özel okulların gelişimi", "özel okul türleri" ve "farklı ülkelerde özel okulların işleyişi" başlıkları halinde verilmiş ve alt başlıklarıyla beraber incelenmiştir. Bunlar sırasıyla;

2.3.1. Devlet Okulu

Devlet okulları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak işlev gören ve tüm masrafları devlet tarafından karşılanan bir eğitim kurumlarıdır. Bu okullar, öğrenim çağındaki çocuklara ulusal eğitim hedeflerine uygun olarak eğitim sağlar (Kırmızı, 2014, s. 8-9). Devlet okulları genellikle öğrencileri bölgesel konumlarına bağlı olarak kabul ederler ve öğrenci seçiminde belirli kriterler bulunmayabilir. Ayrıca, bu okullar genellikle devlet bütçesine bağlı olarak kaynak ve donanım açısından sınırlı olabilirler. Çokgezen ve Terzi (2008)'ye göre devlet okullarının (bu okullarda okuyan öğrencilerin ve eğitimcilerin) performansı özel okullara göre daha düşüktür.

Devlet okullarında öğrenci ve eğitimcilerin performansını artırmak amacıyla dershaneler, kurslar, özel dersler gibi özel eğitim kurumlarına başvurulmaktadır. Anayasal demokrasilerde devlet ilköğretim okullarının temel işlevi, sosyo-ekonomik açıdan eşitsizlik gösteren vatandaşların çocuklarının, aile geliri ne olursa olsun, eşit şartlarda nitelikli bir eğitim almasını sağlamaktadır. Bu sayede, eğitime eşit erişim hakkı yoksul vatandaşlar için gerçek bir olanak haline gelir. Devlet okulları, bu

dengeleyici rol nedeniyle demokratik toplumların oluşumunda ve devamında kritik bir rol oynamaktadır. Bu sebeple, en gelişmiş ülkelerde dahi devlet okulları eğitim sisteminin önemli birer parçası olarak varlıklarını sürdürmekte ve kamu kaynaklarıyla desteklenmektedir. Eğitim, sağlık gibi alanlarda olduğu gibi, tamamen piyasa koşullarına bırakılamayan bir hak olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, neoliberal politikaların etkili olduğu ülkelerde bile, devlet eğitim gibi alanlarda aktif bir rol oynamaya devam etmekte ve bu alanı tamamen piyasaya bırakmamaktadır (Candaş vd., 2011).

2.3.2. Özel Okul

Genel olarak, eğitim giderleri devlet bütçesinden karşılanmayan eğitim kurumları, özel okul olarak bilinmektedir. Devlet okullarının dışında kalan, anaokulundan üniversiteye kadar eğitim veren bu kurumların sahipleri gerçek kişiler veya yardım kuruluşları olabilir (Uygun, 2003, s. 108). “Özel okullar; Milli Eğitim Bakanlığı’nın gözetim ve denetimi altında olmak şartıyla, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu doğrultusunda yerli ve yabancı, gerçek ve tüzel kişilerce açılmış ve bir ücret karşılığında hizmet veren öğretim kurumlarıdır” (Küçükçayır ve Cemaloğlu, 2017, akt, Gürler, 2020, s. 2).

Bu finansal özellikler ve yasal çerçeveler dikkate alındığında, özel okulların Türkiye'deki eğitim sistemine katkısı hem mali yapıları hem de sundukları eğitim olanakları açısından değerlendirilmelidir. Özel okulların ekonomik işleyişini açıklamamız gerekirse,

Özel öğretim kurumları; maliyeti, gelir ve gideri gerçek veya tüzel kişilerce karşılanan, denetim ve gözetimi ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan kurumlardır (Memduhoğlu, 2008 s. 35). Özel okulların giderleri devlet bütçesinden karşılanmaz, bu okulların giderleri okul sahipleri tarafından karşılanır (Uygun, 2003, s.107). Özel okullar, genellikle öğrenci seçiminde daha fazla esnekliğe sahiptirler. Öğrenci başarıları, yetenekleri veya belirli kriterlere göre seçim yapabilirler. Özel

okullar, genellikle daha fazla finansal destekle donatılmış olabilirler. Bu, daha iyi donanım, küçük sınıflar ve öğrenci-öğretmen oranında daha iyi imkanlar anlamına gelebilir. İlgar'a göre (2014) Türkiye'de özel okullar oran olarak diğer ülke ortalamalarının gerisinde de olsa eğitimin önemli parçası olarak Türk eğitim sisteminde yer almaktadır.

Özel Öğretim Kurumları türlerine göre aşağıdaki gibi ayrılabilir:

1- Türk uyruklu kişilerce veya dernek, vakıf, şirket gibi kurumlarca açılan okullar,

2- Yabancılar tarafından açılan okullar,

3- Azınlık okulları,

4- Yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin gidebileceği milletlerarası özel öğretim kurumları. (Kulaksızoğlu vd., 1999).

Özel okullar Türk eğitim sistemi açısından yeni olmayıp, yaklaşık yüz yıllık bir uygulamadır (Açıkalın, 1989).

2.3.2. Özel Okulların Gelişimi

"1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde okullar iki kısma bölünmüş, birincisi, idaresi devlete ait olan Mekatib-i Umumive, ikincisi ise Mekatib-i Hususiye (Özel Okullar) adını almıştır. Nizamnamenin 129 ve 130'uncu maddesinde özel okul açılmasıyla ilgili usuller düzenlenmiştir. Devlet bu okullar üzerinde gözetim hakkına sahiptir, kurucuları kişi veya gruplar (cemaatler) olabilir (Kulaksızoğlu, vd. 1999, s. 2)."

Özel okulların tarihçesi, geçmişte varlıklı ailelerin çocuklarına özel öğretmenlerden ders aldırmaları geleneğinden kaynaklanır. Bu geleneğin oluşumunda dini, kültürel, ekonomik ve diğer faktörler önemli rol oynamıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Tanzimat reformlarıyla birlikte en hızlı gelişen ve yayılan okullar genellikle yabancı ve azınlık okulları olmuştur. Batılı devletler, Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş topraklara sahip olması ve farklı etnik grupların

varlığını göz önünde bulundurarak, bu bölgelerde açtıkları özel okullar aracılığıyla nüfuzlarını artırmayı amaçlamışlardır (Uygun, 2003, s. 110).

Mutlakıyet dönemi başlarında İzmir Rüşdiyesinde okuyan Halit Ziya Uşaklıgil'in azınlık ve yabancıların okulları ile Türk okullarını karşılatırdığı bu anısı, bu okullara olan ilginin nedenlerini daha da açıklayıcı niteliktedir: *"O dönemde İzmir'de Ermenilerin ve Rumların bir çok bilgi kurumlarından başka lise derecesinde birer çok büyük, mükemmel okulları vardı ki her türlü öğretim araçları ile tamamlanmış oldukları gibi, her birinin iktidarları, liyakatları ile tanınmış öğretmenleri vardı. Musevîlerin okulu ise, hepsinden çok dikkate değer olanıydı. Bu* Alliance Israelite Mektebi *garip bir rastlantı ile tam Rüşdiye mektebinin karşısında idi. Böyle biri yüksek, büyük yüzü ile, öteki bodrum katı yarım bırakılmış tek katlı küçük ve utangaç görünüşüyle karşı karşıya dururken, birinden tatil saatinden alay alay yüzlerce Musevî çocuğu dalgaları taştığı sırada, ötekinden mevcudu nihayet yüze zor varan Türk çocuklarının seyrek kafileleri etrafa dağılırdı. Bu zıtlık, pek açık bir dille hali anlatırdı."* (Akyüz, 2001, akt, Uygun, 2003, s. 110-111).

Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında yabancı ve azınlıklara ait özel okulların zararlı etkileri bilindiğinden, bu dönemde Türklerin özel okul açma girişimleri, devlet tarafından desteklenmiştir. Örneğin 1915 tarihli "Mekâtib-i Hususiye Talimatnamesi"nde (Özel Okullar Genelgesi) Türklerin özel okul açma girişimleri teşvik edilirken, yabancı ve azınlık özel okullarının devletin gözetim ve denetimine girmesi yönünde önlemler alınmıştır (Özkaya, 1993, s. 7). Milli Mücadelenin lideri ve Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, bağımsızlığın korunması ve Cumhuriyetin geleceği için eğitime büyük önem vermiştir. Ona göre, eğitim milli olmalı ve Türk çocukları, Türkiye'nin bağımsızlığını koruyacak ve Cumhuriyeti yükseltecek şekilde yetiştirilmelidir. Atatürk'e göre, Cumhuriyet öncesinde izlenen eğitim politikaları ve programlar belirsizdir ve eğitimde birlik ve beraberlik, ortak bir amaç yoktur. Bu olumsuz etki, yabancı ve azınlıklara ait özel okullarda daha belirgindir. Eğitimimiz, yabancı etkiler altında kalmıştır (Uygun, 2003, s. 113).

Eğitimi yabancı unsurların etkisinden kurtarmak için birbirini izleyen çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. Cumhuriyetin başlarında Atatürk'ün görüş ve direktifleri doğrultusunda yapılan düzenlemelerden en önemlisi, 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunun çıkarılmasıdır. Bu kanunla, özel okullar da dahil olmak üzere, tüm okullar Maarif Vekaletine bağlanmıştır. Bunun yanı sıra Öğretim Birliği, yetiştirilecek tüm bireylerin aynı amaca yönelik olmasını sağlamıştır. Bu amaç, "milletin fikir ve hissi itibarıyla birliğini sağlamak"tır (Ünder, 1999, s. 79-94). Cumhuriyetin ilanından sonra, Atatürk 1925 yılındaki T.B.M.M. açılış konuşmasında özel okul açılmasını teşvik eden tavsiyelerde bulunmuş, bunun üzerine kurulan Türk Eğitim Derneği (T.E.D) Ankara, Kayseri ve Zonguldak da özel okullar açmıştır, 1980 yılından itibaren özel okul açma hızlanmıştır. Türkiye'de 1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesiyle özel okullar konusunda yeni hareketlenmeler başlamıtır. Anayasanın 21. maddesinde, eğitim ve öğretimin devletin gözetim ve denetimi altında serbest olduğu belirtilerek özel okullar kabul edilmiş ve bunların bağlı oldukları esasların, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenleneceği de hükme bağlanmıştır. Böylece bu kanun, eğitim ve öğretimin, devletin gözetim ve denetimi altında serbest olması gerektiğini, eğitim ve öğretimin hiçbir şekilde devlet tekeli altına alınamayacaını açıkça vurgulamıştır. 1980'lerden itibaren özel okulların artması için çalışmalar başlamış ancak özel okullardaki gelişme 1985 yılından itibaren hızlanmıştır. Bunun sebebi de bu tarihten sonra çıkarılan yasaların ve bu yasalara dayalı olarak hazırlanan yönetmeliklerin ve uygulanan teşviklerin özel eğitim kurumları açmayı kolaylaştırmış olmasıdır, (Özkaya, 1993, s. 19).

Bolay, S. 1996 yılında yayımladığı kitabında o yıl için, özel okulların gelişmesini üç temel nedene bağlamıştır;

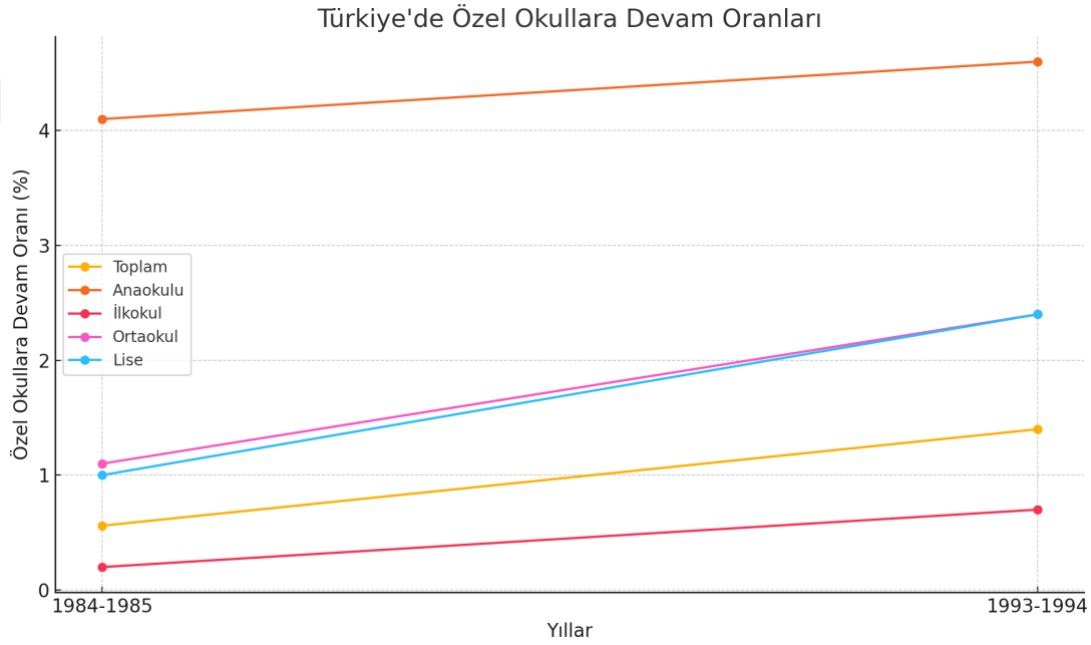
"1-Kamu (Resmi) okulların artan öğrenci kapasitesini karşılayamaması,

2- Kamu (Resmi) okullarının giderek nitelik bakımından yetersiz olması,

3- Velilerin çocuklarına daha iyi bir eğitim verme arzusu."

Türkiye Cumhuriyeti'nde özel okullarda okuma oranlarına ilişkin verilere bakıldığında, 1984-1985 öğretim yılında özel okullarda okuyan öğrencilerin tüm

öğrencilere oranının %0.56 olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi eğitimde özel okullara devam oranı %4.1 iken, ilkokulda paralı okullara devam oranı %0.2, ortaokulda %1.1 ve lisede %1 olarak tespit edilmiştir. 1986 yılında Türkiye'de 65 özel ve yabancı lise bulunmaktaydı (Kulaksızoğlu vd., 1999, s. 2). “1993-1994 yılında ise paralı okullara devam eden öğrenciler anaokulunda % 4,6 ilkokulda % 0.7 ortaokulda %2.4 lise de ise yine % 2,4 dür. Toplam içinde 1993-1994 öğretim yılında özel okullara devam oranı %1,4 dür. Bununla beraber 1984-1985 yılına göre 1992-1993 öğretim yılında anaokullarında %169 ilkokullarda "%465 liselerde %335 oranında artış olmuştur. Türkiye'de 1996-1997 öğretim yılında 1264 özel okul bulunmaktaydı ve bu okullarda 200,000 civarında öğrenci okumaktaydı. Özel mesleki okullar 1996-1997 öğretim yılında 192'dir ve bu okullarda 2.660 öğrenci okumaktaydı. 1997- 1998 öğretim yılındaki özel mesleki okul sayısı 23, bunlarda okuyan öğrenci sayısı 2.965’tir (Kulaksızoğlu, vd. 1999, s. 5).”

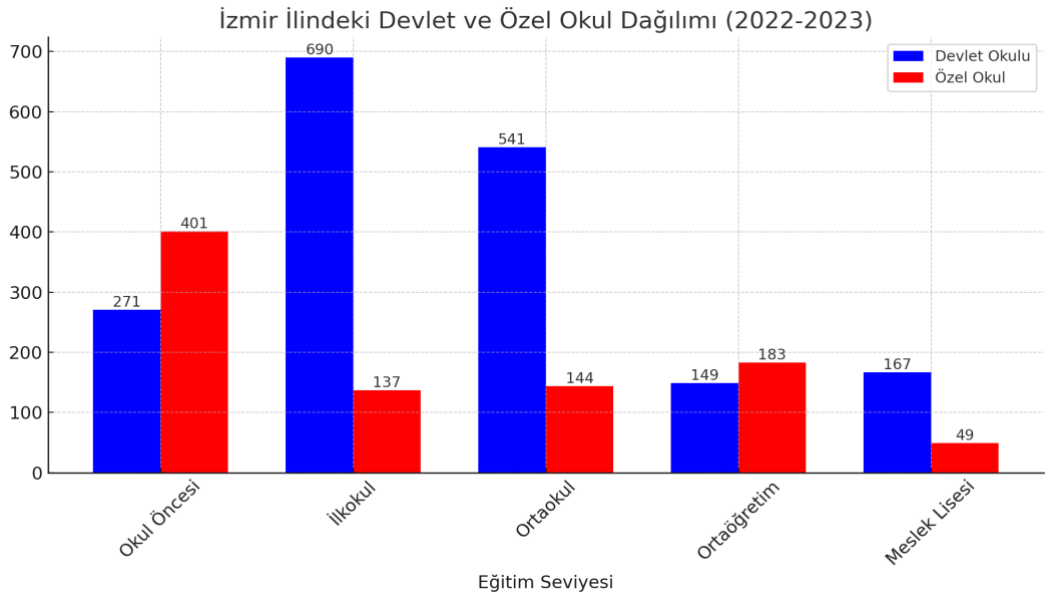
Şekil 1: Türkiye’de Özel Okullara Devam Oranları

Günümüz oranlarına bakıldığında şöyle bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Tablo 1’de 2023-2024 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde yer alan özel ve devlet okulu sayıları (İzmir İl Milli Eğitim, 2024) verilmiştir.

Tablo 1. 2022-2023 İzmir İli Devlet Okulu ve Özel Okul Sayıları

OKUL TÜRÜ	DEVLET OKULU SAYISI	ÖZEL OKUL SAYISI
OKUL ÖNCESİ	271	401
İLKOKUL	690	137
ORTAOKUL	541	144
ORTAÖĞRETİM TOPLAM	**316**	**232**
ORTAÖĞRETİM GENEL	149	183
ORTAÖĞRETİM MESLEK	167	49

Tablo 1’den görülebileceği gibi, İzmir ilinde okul öncesi seviyesinde devlet okulu sayısı 271 iken özel okul sayısı 401'dir. İlkokul düzeyinde ise 690 devlet okulu bulunurken, özel okul sayısı 137'dir. Ortaokul seviyesinde ise 541 devlet okulu mevcutken, özel okul sayısı 144'tür. Ortaöğretim seviyesinde (lise), 149 devlet okuluna karşılık, okul öncesi seviyesinde olduğu gibi özel okul sayısı devlet okulundan daha fazla olup, 183'tür. Meslek liselerinde ise 167 devlet okulu mevcutken, özel okul sayısı 49'dur. İl genelinde okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim (meslek dahil) toplam 1.818 devlet okulu varken 914 özel okul mevcuttur.

Şekil 2: İzmir İlindeki Devlet ve Özel Okul Dağılımı (2022-2023)

Yukarıdaki verilere göre, İzmir ilinde özel okul sayısının devlet okul sayısına kıyasla neredeyse yarıya yaklaştığı görülmektedir. Son yıllarda özel okulların tercih edilme oranında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu durum, ebeveynlerin ve öğrencilerin eğitim tercihlerindeki değişime işaret etmektedir. Özel okulların sunduğu farklı eğitim modelleri, öğrencilere ve ailelere çeşitli seçenekler sunarak tercihleri etkilemektedir.

2.3.4. Özel Okul Türleri

İlgili literatürde bu şekilde bir sınıflandırmaya rastlanmamasına rağmen, özel okulların genel kapsamıyla aşağıdaki şekilde sınıflandırıldığı bilinmektedir. Özel okullar genellikle farklı özelliklere ve odak alanlarına sahip olabilirler, bu okulları açıklamak gerekirse;

1. Butik Özel Okullar

Butik özel okullar, genellikle tek veya birkaç kampüslü, kurucuları tarafından bireysel olarak ilgilenilen okullardır. Küçük sınıf mevcuduna ve özel bir eğitim yaklaşımına odaklanır. Bu okullar, öğrencilere bireysel ilgi göstermeyi ve kişiselleştirilmiş eğitim sağlamayı amaçlar. Sınıflar genellikle küçük tutulur ve

öğrenci-öğretmen ilişkisi ön plandadır. Butik okullar genellikle belirli bir eğitim felsefesine veya yöntemine bağlı olarak işleyişlerini sürdürürler.

2. Kurumsal (Zincir) Özel Okullar

Kurumsal özel okullar, genellikle çok şubeli, farklı il ve ilçelerde bulunan okullardır, büyük ölçekli ve kurumsal bir yapıya sahiptirler. Kurumsal (zincir) özel okullar, ana merkez tarafından yönetilirken aynı zamanda "franchise" olarak isim haklarını da satabilirler. Bu okullar, çoğunlukla geniş kampüslerde bulunur ve çeşitli olanaklar sunarlar, bu da spor salonları, laboratuvarlar, kütüphaneler ve sanat merkezleri gibi çeşitli olanaklar sunarlar. Kurumsal özel okullar, genellikle kapsamlı bir müfredat sunarlar ve öğrencilere geniş bir akademik ve ekstrakurriküler[1] program yelpazesi sunarlar.

3. Uluslararası Okullar

Uluslararası okullar, genellikle yabancı dilde eğitim veren ve genellikle uluslararası bir müfredatı takip eden okullardır. Bu okullar, genellikle uluslararası geçerliliği olan diploma programları sunarlar ve öğrencilere küresel bir perspektif kazandırmayı amaçlarlar. Uluslararası okullar, genellikle farklı kültürlerden ve ülkelerden gelen öğrencilere ev sahipliği yaparlar ve uluslararası deneyimler sunarlar.

4. Tema Odaklı Okullar

Bu okullar, belirli bir alana odaklanan özel programlar sunar. Örneğin, STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) okulları, sanat ve tasarım okulları veya spor akademileri gibi. Bu tür okullar, öğrencilerin ilgi alanlarına göre derinlemesine bilgi ve beceri kazanmalarını sağlar.

Bu türler genel kategorilerdir ve her özel okul kendi özellikleriyle bu kategorilerin içine veya arasına yerleştirilebilir.

[1] Ekstrakurriküler: Okul müfredatı dışındaki faaliyetleri ifade eder. Bu tür etkinlikler genellikle ders saatleri dışında gerçekleşir ve öğrencilerin akademik derslerin yanı sıra farklı beceriler kazanmalarına veya ilgi alanlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Örnek olarak, spor takımları, müzik toplulukları, tiyatro grupları, bilim kulüpleri ve gönüllülük programları gibi aktiviteler ekstrakurriküler faaliyetlere örnektir. Bu tür etkinlikler genellikle öğrencilerin liderlik becerilerini geliştirmelerine, sosyal bağlantılar kurmalarına ve kendilerini ifade etmelerine olanak tanır.

2.3.5. Farklı Ülkelerde Özel Okulların Eğitimdeki Yeri

Türkiye'de özel okullar, devam eden yıllarda gelişmiş ve devlet desteği sağlanmıştır. Dünyada özel okulların işleyişi, ülkeden ülkeye farklılık gösterir, ancak genel olarak özel okullar, devlet okullarına kıyasla daha esnek müfredatlar sunar ve çeşitli eğitim yöntemleri uygularlar. Farklı ülkelerde ise özel okulların eğitimdeki yeri şu şekildedir;

Amerika Birleşik Devletleri'nde zorunlu eğitim, eyaletlere göre altı veya yedi yaşında başlar ve 16 yaşına kadar devam eder. Öğrenciler, ilk ve ortaöğretim sonuna kadar toplamda 12 yıl okula devam ederler ve devlet okullarında ücretsiz ve karma eğitim alırlar. (Özkaya,1991, s. 107, akt, Kulaksızoğlu, vd., 1999, s. 9). Amerika'daki özel okullar genellikle devlet okullarından farklı bir öğretim ve yönetim modeline sahiptir. Özel okullar genellikle bağımsızdır ve devlet finansmanı yerine öğrenci ücretleri veya bağışlarla işlerler. Özel okullar genellikle daha küçük sınıflara ve öğrenci odaklı bir eğitim modeline odaklanabilirler. Çoğu zaman özel okullar, öğrencilerin ilgi alanlarına ve öğrenme stillerine daha fazla özelleştirilmiş bir eğitim sunma amacıyla kurulmuşlardır.

Kanada'da özel okullar, genellikle daha küçük sınıf mevcutları ve özelleştirilmiş öğrenme programları ile bilinir. Eğitim, her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenebilir. Birçok özel okul, Uluslararası Bakalorya (IB) programı gibi uluslararası müfredatları takip eder.

Japonya'da 1600-1868 yılları arasındaki Edo döneminde, devlet okullarının yanında özel okullar da açılmaya başlamıştır. Japonya'daki eğitim kurumları ulusal, yerel ve özel okullar olmak üzere üç gruba ayrılabilir. Ulusal ve yerel okullar resmi okullar olarak kabul edilirken, kişiler veya vakıflar tarafından kurulan okullar özel okul olarak kabul edilir (Ankan, 1996, s. 20, akt, Kulaksızoğlu, vd., 1999, s. 10).

Fransa'da zorunlu eğitim süresi dokuz yıldır ve her Fransız 16 yaşına kadar eğitim almak zorundadır. Özel okul açma şartları Fransa'da en aza indirilmiş ve bürokratik engeller azaltılmıştır. Herkes istediği okul tipini seçme hakkına sahiptir ve herkesin özel okul açma hakkı vardır. Bina emniyeti sağlandıktan ve uygun

niteliklere sahip bir okul yöneticisi seçildikten sonra özel okul açılabilir (Kulaksızoğlu, vd., 1999, s. 11). Fransa'da özel okullar genellikle devlet tarafından finanse edilir ve bu okullar devlet müfredatını takip etmek zorundadır. Ancak, özel okullar dini eğitim sunma veya pedagojik yaklaşımlarını özelleştirme konusunda serbesttir.

Almanya'da özel öğretim kurumlarının dağılımı eyaletlere göre değişmektedir (Kulaksızoğlu, vd., 1999, s. 11). Özel okullar, devlet okulları gibi temel eğitim standartlarına uymak zorundadır, ancak öğretim yöntemleri ve müfredat konusunda daha fazla özgürlüğe sahiptirler. Waldorf ve Montessori gibi alternatif eğitim metotları popülerdir. Ayrıca, Almanya'daki özel okullar genellikle çok dilli eğitim programları sunar.

Avustralya'da özel okullar, devlet okullarına kıyasla daha fazla kaynağa sahiptir ve genellikle spor ve sanatsal etkinliklere büyük yatırımlar yaparlar. Ayrıca, Avustralya'daki özel okullar çeşitli dini ve kültürel topluluklara hizmet verme eğilimindedir.

2.4. Özel Okul ve Devlet Okulu Arasındaki Farklar

Özel okul ve devlet okulunun farkları okul sistemi içerisinde sunulan ve bazı farklı başlıklar içeren “öğrenci”,” öğrenci sayısı”, “öğretmen”, ”bütçe” , “müfredat” ve “veli” başlıkları altında incelenmiştir. Bunlar sırasıyla;

2.4.1. Öğrenci

Bozyiğit (2014), yaptığı çalışmasında devlet okulu ve özel okul arasındaki öğrenci farklılığını şu sözleriyle özetlemiştir; “Devlet okullarında okuyan öğrenciler eğitim görmesi gereken vatandaşlar olarak algılanırken, özel okullarda okuyan öğrenciler daha çok müşteri olarak algılanmaktadır.” Çelik (2012) ise özel okulda okuyan öğrenciler için, “öğrenci, okulun asıl müşterisidir. Öğrenci, okulun eğitim ve öğretim hizmetlerini satın almaya çalışır.” (Çelik, 2012; akt, İlgar 2014) ifadelerine çalışmasında yer vermiştir.

Özel okullar, genellikle belirli bir müfredat sunma, düşük öğrenci-öğretmen oranı ve ekstra hizmetler gibi avantajlara sahip oldukları için farklı öğrenci profillerini cezbetme eğilimindedirler. Bununla birlikte, bu profiller okulun bulunduğu konuma, türüne ve politikalarına göre önemli ölçüde değişebilir. Özel okul öğrenci profiline etki eden bazı faktörler şunlardır: Ekonomik durum, akademik başarı ve yetenek, aile ilgisi ve katılımı, özel eğitim ihtiyaçları, dil yeteneği ve yabancı dil bilgisi ile müzik, sanat ve spor yetenekleridir. Özel okullar genellikle daha küçük sınıflar, bireysel ilgi, ekstra kaynaklar ve ek aktiviteler gibi avantajlar sunarlar, bu da öğrenci profili çeşitliliğine katkıda bulunur. Ancak, her özel okulun kendine özgü özelliklere sahip olduğu unutulmamalıdır.

2.4.2. Öğrenci Sayısı

İki okul türü arasındaki farklardan birisi de sınıflardaki öğrenci sayılarıdır. Özel okullardaki sınıflarda öğrenci sayısı azdır. Bu ise eğitimin kalitesini artırır. Çünkü az sayıdaki öğrencinin olduğu sınıflarda ders veren öğretmenler, öğrencilerle daha çok ilgilenebilmektedirler. "Ayrıca az sayıdaki öğrenciden oluşan sınıfı kontrol etmek daha kolaydır" (Kandemir, 2015, s. 36). Devlet okullarında ise durum bunun tam tersidir. Devlet okullarındaki sınıflar kalabalık olduğu için, ders anlatan öğretmenler sınıfı kontrol etmekte zorlanmaktadırlar; bu da derste verilen eğitimin kalitesini düşürebilmektedir. Kalabalık sınıflardaki öğrenciler gürültü yaptıkları zaman, ders anlatan öğretmenin sesi tam duyulmamakta, bu ise öğrencilerin dersi anlamasını güçleştirmektedir. Ayrıca, öğretmen ders süresinin bir kısmını kalabalık sınıfı kontrol etmek için harcadığından, ders anlatacağı süre de azalmaktadır (Çalık, Tabak ve Yavuz-Tabak, 2019, akt, Gürler, 2020 s. 3).

2.4.3. Öğretmen

Özel okulda çalışan öğretmenler, devlet okulunda çalışan öğretmenlere oranla öğrencilerin sorunlarıyla daha çok ilgilenmektedirler. Bunda özel okuldaki öğretmen başına düşen öğrenci sayısının devlet okulundakinden daha düşük olmasının da etkisi vardır. Devlet okulundaki öğrenci sayısı çok fazla olduğu için, buradaki öğretmenler her öğrenciyle yeteri kadar ilgilenememektedir" (Koç, 2019: s. 37,38 akt, Gürler, 2020).

Özellikle öğrenci açısından bu durum olumlu olmakla birlikte özel okulda çalışan öğretmenlerin çeşitli sorunları bulunmaktadır. Cerev ve Coşkun 2020 yılında özel okul öğretmenlerinin çalışma koşulları üzerine Elazığ ili özelinde 27 özel okul öğretmeni ile yaptıkları çalışmada tespit ettikleri sorunları beş ana başlık üzerinde incelemiş ve şöyle açıklamışlardır. "Çalışma koşullarında çıkan sorunların ana çerçevesinin özel okulların esas olarak kamudan ayrı olarak bir işletme yaklaşımı ile eğitim hizmetini kar elde etmek için yapmalarıdır. Her ne kadar özel okulların eğitim hizmeti sunmaları yasalarla belirlenmiş olsa da kar elde etme yaklaşımı özel okullardaki yönetim, öğrenci ve veli ilişkilerini zamanla müşteri işletme eksenine taşımakta, öğretmenlerin yaşadığı sorunların bu eksen üzerinde gelişmesine neden olmaktadır. Özel okullarda çalışan öğretmenler yönetim ile başlıca sorun olarak değer görmeme, öğretmenlerin talep ve isteklerine duyarsız kalma şeklinde ortaya çıkarken, veli ve öğrencilerle özellikle istek ve taleplerin yoğun bir şekilde karşılanma, öğretmene karşı duyarsızlaşma, öğretmeni bir firma çalışanı olarak görme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Özel okullarda çalışan öğretmenlerin özlük hakları ve ücretler konusunda yaşadığı en önemli sorunlar ise iş güvencesinden uzak, düşük ücret düzeyinde çalışma olarak tespit edilmiştir."

Devlet ve özel okullarda öğrenciye davranış da farklılıklar gösterebilir. Devlet okulundaki öğretmen öğrenciye nispeten daha disiplinli davranabilir, özel okuldaki öğretmen ise öğrenciye fazla disiplinli davranamaz. Özel okuldaki öğretmen, veli baskısını devlet okulundaki öğretmene göre daha fazla hisseder (Koç, 2019 s. 38). Özel okuldaki öğretmen, ücretini doğrudan öğrencisinin velisinden aldığı için, öğrencisine hoşgörülü davranır. Böyle yapmadığı takdirde, özel okuldaki öğrencinin velisi çocuğunu o okuldan alarak başka bir okula verir. Bu ise özel okulun para kaybetmesi demektir. Özel okulun sahibi bu durumdan hoşlanmayacağı için, buna sebep olan öğretmeni işten atabilir. Özel okuldaki öğretmen bu durumu bildiğinden, öğrencilerine daha hoşgörülü davranır, yoksa işinden olabilir. Devlet okulundaki öğretmen parasını devletten aldığı için, bu konuda özel okul öğretmenine göre daha rahattır (Yavuz, 2012 s. 85).

2.4.4. Bütçe

"Devlet okullarının bütçesi, devletin vatandaşlardan topladığı vergilerle karşılanır. Özel okulların bütçeleri ise okulun sahibi olan kişi veya kişiler tarafından karşılanır. Özel okul sahipleri, özel okulların giderlerini öğrenci velilerinden alınan ücretlerle ve bağışlarla karşılaşmaktadırlar. Devlet okulundaki öğretmenlerin maaşları genellikle özel okuldaki öğretmenlerin maaşlarından yüksek olmakla birlikte, bu durum özel okullar arasında da değişiklik göstermektedir. Devlet okulundaki öğretmenler özel okuldaki öğretmenlere göre daha çok iş garantisine sahiptir" (Kandemir, 2015, s. 35-37).

2.4.5. Müfredat

Devlet okullarındaki müfredat, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir, özel okullardaki müfredat ise devlet okullarından biraz farklıdır. Özel okullar Milli Eğitim Bakanlığı müfredatının yanı sıra farklı uygulamalarda gerçekleştirebilirler. Bazı özel okullar kendilerine özel ölçme değerlendirme sınavları yapabilirler (Kandemir, 2015 s. 36). Özel okullar devlet okullarına göre daha serbesttirler, programlarını geliştirebilirler, kaynaklarını daha rahat harcayabilirler. Personellerini seçebilirler, ayrıca rekabet ortamında çalışırlar ve yalnız veliler, öğrenciler değil toplum onlardan çok fazla şey beklerler (Ensari, 2002 s. 27).

2.4.6. Veli

Garipağaoğlu, (2015) şöyle belirtmektedir ki "öğretmenler özel okulda okuyan öğrencilere daha yüksek not verirken, devlet okulunda okuyan öğrencilere nispeten daha düşük not vermektedirler. Özel okuldaki öğrencilerin velileri çocuklarını ücretli olarak okuttukları için, çocuklarının notlarının öğretmenleri tarafından yükseltilmesini isterler ve bunu da başarırlar. Özel okul sahiplerinin, velilerin taleplerini gerçekleştirmelerinin sebebi; velilerin o okuldan memnun kalarak, çocuklarını o okulda okutmaya devam etmelerini sağlamaktır. Özel okul sahiplerinin diğer bir amacı ise, okulun genel not ortalamasını yükselterek oranın başarılı bir okul olduğu imajını vermek istemeleridir. Bu sayede, başka veliler de

çocuklarını okutmak için bu okula kayıt yaptıracaklardır" (Garipağaoğlu, 2015 s. 188, akt, Gürler, 2020).

Bağcı ve Gizir (2022), özel okul velilerinin okuldan beklentilerinin incelenmesi hakkında yaptıkları yüksek lisans tezinde "Parlar'ın (2006) velilerin özel okul tercihleri ve tercih sürecinde faydalandıkları bilgi kaynakları belirlemek amacıyla yaptığı çalışma sonucunda da velilerin okulun iyi bir eğitim vermesi ve iyi bir kariyer sağlaması, bir üst kademede iyi bir okul ya da üniversite kazandırması, iyi bir yabancı dil eğitimi, çocuğun kişiliğini geliştirmesi fiziki koşullar, sosyal ve kültürel etkinlikler, öğretmenlerin bilgi, beceri ve deneyimleri gibi okul özelliklerine dikkat ettikleri ve seçimlerinde okulların tanıtım faaliyetleri aracılığıyla ve okulları bizzat gezerek bilgi edindikleri belirlenmiştir" şeklinde bahsetmişlerdir.

Velilerin özel okula taleplerinin en önemli etkeni, yabancı dil öğretimi olduğu söylenebilir. Ancak, tam gün öğretimi, öğretmen kadrosunun yeterliliği, fizik şartlarının iyiliği, sosyal faaliyetlerin yoğunluğu vb. nitelik artırıcı özellikler de özel okulların tercih nedenleri arasındadır (Açıkalın, 1989, akt, İlgar, 2014 s. 263).

2.5. Müzik

Aşağıda, müzik "müzik kavramı", "müzik eğitimi" ve "özel okullarda müzik eğitimi" başlıklarıyla açıklanacaktır. Bunlar sırasıyla;

2.5.1. Müzik Kavramı

Müzik kavramı, eski Yunancada "musike" kelimesinden gelir. Kültürel ve sosyal bir organizma olan insan, çağlar boyunca algıladığı sesleri analiz edip değerlendiren ve gittikçe sesleri bir ifade şeklinde dönüştüren bir süreç yaşanmıştır. Sesler ile yapılan bu anlatım sanatına müzik adı verilir (Say, 2001, s. 17). Müzikle ilgili kabul edilen genel tanımlardan bazıları şunlardır:

"Müzik, bireylerin doğadan aldıklarını, düşüncelerini ve duygularını ifade eden ve anlatan düzenlenmiş seslerdir" (MEB, 2013, s. 1). Tolstoy müziği "insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra, başkalarının

da duyabilmesi için sesler aracılığı ile onlara aktarmasıdır" diye açıklamıştır. Eflatun'a göre müzik, "tanrının dili" olarak tanımlanıyor iken, Weber'e göre ise "insan ruhunun dilidir" (Uçan, 1994, s. 11). Her iki tanımlamada ortak olan husus ise, müzik sanatının her iki tanımlamada da bir dil olarak tasvir edilmesidir. Bu tanımlamalardan yola çıkarak müzik sanatının kendine has bir iletişim dili (aracı) olarak görüldüğü söylenebilir (İmik ve Haşhaş, 2020). Bir başka tanımlama ise Dede Efendi tarafından yapılmıştır. Dede Efendi müzik kavramını "insanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilim" olarak tanımlamıştır. Yine çok önemli bir müzisyen olan Beethoven ise, müzik kavramını "tanrısal bir sanat" olarak ifade etmiştir (Uçan, 1994, s. 11). Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere, müzik, bahsi geçen müzisyenler tarafından ilahi bir sanat olarak nitelendirilmektedir. Müziğin çeşitli işlevleri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır ve bu işlevler birbirleriyle etkileşim halindedir. Örneğin, enstrüman eğitimi alan bir kişi duygularını ifade ederek ruhsal olarak tatmin olabilir, kendine olan güveni artar ve kişisel gelişimine katkıda bulunur. Aynı şekilde, müzik eğitimi alan bir öğrenci, yöresine özgü eserleri öğrenerek çalıp söyleyebilir. Bu süreçte öğrenci, yaşadığı bölgenin kültürünü öğrenir ve müziğin kültürel işlevi kapsamında gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlar. Müziksel olarak eğitilen bireyler, kendi kültürlerini içselleştirerek müziğin toplumsal işlevine katkıda bulunurlar (Üzümlü, 2019).

Müzik eğitiminin genel boyutu hem davranışsal hem de bağlamsal olarak iki şekilde görülebilir (Uçan, 2018, s. 11,12):

Davranışsal bir bakış açısıyla müzik eğitimi temel olarak;

- Müziksel işitme-okuma-yazma eğitimi
- Şarkı söyleme eğitimi
- Çalgı çalma eğitimi
- Müzik dinleme eğitimi
- Müziksel yaratma eğitimi
- Müziksel bilgilenme eğitimi
- Müziksel beğeni geliştirme eğitimi
- Müziksel kişilik kazanma eğitimi

- Müziksel duyarlılığı artırma eğitimi
- Müziksel iletişim ve etkileşimde bulunma eğitimi
- Müzikten yararlanma eğitimi

Bağlamsal bir bakış açısıyla müzik eğitimi temel olarak:

- Müziksel işitim (kulak) eğitimi
- Ses eğitimi
- Çalgı eğitimi
- Müziksel devinim ve ritim (tartım) eğitimi
- Müzik bilgisi eğitimi
- Yaratıcılık eğitimi
- Beğeni eğitimi
- Müziksel kişilik eğitimi
- Müziksel duyarlılık eğitimi
- Müziksel iletişim ve etkileşim eğitimi
- Müziksel kullanım ve yararlanıcı eğitimi

2.5.2. Müzik Eğitimi

Bireyin yetenek düzeyinden bağımsız olarak, herkes için her yaşta kişisel, bilişsel ve sosyal gelişim açısından önemli görülen genel müzik eğitimiyle bireye genel müzik kültürü kazandırılması hedeflenmektedir. Bu eğitim, okul öncesi dönemden yüksek öğretime kadar tüm eğitim süreçlerini kapsar. Genel müzik eğitimi, okul öncesi dönemde anasınıfı öğretmenleri, ilkokul döneminde sınıf öğretmenleri, ortaokul ve lise döneminde müzik öğretmenleri, üniversite döneminde ise müzik okutmanları ya da müzik öğretim görevlileri tarafından uygulanmaktadır (Akpınar & Karataş, 2019; Küçüköncü, 2000; Uçan, 2018).

Müzik eğitimi kritik düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl iş birlikçi çalışılması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesini destekler. Sembollerin nasıl kullanılacağı, bilgiyi analizleme, sentezleme ve değerlendirme gibi kavramaya yönelik beceriler müzik öğretiminde tam belirgin olmamakla birlikte çocuğun bu yöndeki becerilerinin gelişimini güçlendirici yöndedir (Şendurur ve Akgül Barış, 2002, s. 167). Sayı sayma ve oranlar gibi soyut

kavramlar müzik eğitiminin içeriğine uygulandığı zaman, somut ve net anlamlara ihtiyaç duyarlar. Müzik eğitimi sayesinde bu kavramlar arasındaki ilişki daha çabuk yapılabilir. Müzik eğitimi, çocukta el ve göz koordinasyonu, ritim, sembolleri tanıma, dikkat ve insan zekâsının diğer normlarını geliştiren bir nitelik de taşır. Müzik eğitiminin bireyin duyuşsal ve devinişsel davranışlarındaki olumlu etkilerinin yanı sıra, bireyin bilişsel öğrenmelerinde de önemli ölçüde etkili rol oynadığı bir çok araştırmayla kanıtlanmıştır (Şendurur ve Akgül Barış, 2002, s. 167).

İlköğretim döneminde müzik eğitimi ilkokul düzeyinde sınıf öğretmenleri, ortaokul düzeyinde ise müzik öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmektedir. İlkokul düzeyinde gerçekleştirilen müzik eğitimi ile çocuğa temel düzeyde müziksel bilgi ve becerinin kazandırılması gerekli görülmektedir. Ortaokul düzeyinde ise müzik öğretmeni ile gerçekleştirilen müzik eğitimi yoluyla çocuğun müziksel kültürünün oluşumuna, müziksel beğeni düzeyinin ve estetik algısının gelişimine önemli katkılar sağlanacağı düşünülmektedir (Gül ve Kale, 2020, s. 216). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2013 yılında hazırladığı program ile birlikte müzik dersi ilköğretim düzeyinde haftada 1 saat ve zorunlu ders kapsamında gerçekleştirilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

Müzik öğretimi genel, özengen (amatör) ve mesleki (profesyonel) olmak üzere üç ana boyutta (türde) gerçekleştirilir; "bireysel", "grupsal" veya "bireysel-grupsal" öğretim biçiminde yapılır.

Genel müzik öğretimi, genellikle "bireysel öğretim" odaklıdır. Hangi boyutta veya şekilde gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, müzik öğretimi, temelde ilkeli, düzenli, planlı ve yöntemli olmayı gerektirir. Bu gereklilikler doğrultusunda, genel müzik eğitimi genellikle okul niteliği taşıyan yerlerde veya benzer ortamlarda, bu alanda uzmanlaşmış ve bu iş için eğitilmiş kişiler tarafından yürütülür veya yürütülmesi gerektiğini vurgular (Say,1996, s. 116).

Özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalında özegence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli

müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar. Özegen müzik eğitimi, herhangi bir düzeyde herkes için zorunlu değildir; tam tersine, ilgi, istek ve yatkınlık ile etkin bir katılım için gerekli fırsat ve olanaklar bağı olup seçmelidir (Uçan,1997, s. 31,32).

Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütününü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar. Müzik sanatçılığı eğitimi (bestecilik eğitimi, seslendiricilik/yorumculuk eğitimi), müzikbilimcilik eğitimi müzik öğretmenliği (eğitimciliği) eğitimi, müzik teknologluğu eğitimi, mesleki müzik eğitiminin başlıca dallarını (kollarını) oluşturur (Uçan, 1997, s. 32).

Kale ve Gül (2020) yaptıkları araştırmada, devlet okullarındaki sınıf mevcutlarının fazla olduğu ve müzik dersinin müfredat gereği bir ders saati olarak yapıldığı; özel okullarda ise müzik derslerinin ek dersler ile desteklendiği, ders saatinin dışında da öğrencilerin bireysel çalgı, orkestra ve koro gibi etkinliklerde görev aldıkları tespit etmiştir.

2.6. Özel Okullarda Müzik Eğitimi

Eğitim alanındaki çeşitlilik, rekabetin yoğunlaşmasına neden olmuştur. Çeşitli özel okullar hem maddi kazanç hem de yüksek kaliteli eğitim-öğretim hizmeti sunabilmek için çekişmektedir. Bu durum, ailelerin çocukları için en uygun eğitim kurumunu titizlikle seçmelerine yol açmaktadır. Özel okullarda sunulan müzik eğitimi; okulun yapısı, olanakları, öğretim kalitesi ve donanım gibi pek çok faktöre bağlı olarak değişiklik gösterir. Bu okullarda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen standart müzik öğretim programının dışında farklı programlar da uygulanabilmekte, bu durum müzik eğitimindeki çeşitliliği artırmaktadır. Sanat eğitimi çerçevesinde verilen müzik dersleri, okulun vizyonuna bağlı olarak farklılaşmaktadır. Bu eğitim sürecinde, çeşitli öğretim yöntemleri ve yaklaşımları benimsenen kurumlar, bir dizi farklı müzikal aktivite düzenlemektedir. Okul

yönetiminin belirlediği müzik eğitim planına göre, özel günlerde, milli bayramlarda ve dönem sonlarında çeşitli müzik etkinlikleri organize edilmektedir (Üzümlü, 2019).

Birçok özel okulda, okul öncesi eğitimden başlayarak ilkokul seviyesinde müzik öğretmenleri derslere girmektedir. Devlet okullarında haftada bir saat olan müzik dersi, özel okullarda seçmeli dersler ve kulüp etkinlikleriyle daha fazla saat sayısına ulaşabilir. Bazı özel okullarda ise ilkokul düzeyinden itibaren öğrenciler, müzik derslerinde çalgı eğitimine başlamak üzere branşlaşmaya yönlendirilirler. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yapılan bu yönlendirme, müzik eğitiminde önemli ilerlemelere imkan sağlar (Üzümlü, 2019).

Özel okullarda müzik eğitimi, genellikle öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre çeşitlendirilir; bu da bazı önemli noktaları içermektedir, müzik alanında özel programlar veya yoğunlaşmış müzik programları sunabilirler. Aşağıda, özel okullardaki müzik derslerinin devlet okullarındakilerden farkını ortaya çıkaran bazı özellikler sıralanmıştır. Bunlar;

- Özel okullar, öğrencilere müzik teorisi, nota okuma, temel enstrüman bilgisi ve müzik tarihi gibi konuları içeren düzenli müzik dersleri sunarlar. Bu dersler, genellikle uzman müzik öğretmenleri tarafından verilir.
- Özel okullar genellikle öğrencilere çeşitli enstrümanlar çalma fırsatı sunarlar. Bu enstrümanlar arasında piyano, gitar, keman, flüt, davul gibi en yaygın olanlar bulunur. Öğrenciler, isteklerine ve yeteneklerine göre enstrüman seçebilir ve bu alanda bireysel dersler alabilirler.
- Özel okullar genellikle koro, orkestra veya diğer müzik topluluklaına katılma imkanı sunarlar. Bu gruplar, öğrencilerin bir araya gelerek müzik yapma, performans sergileme ve iş birliği yapma becerilerini geliştirmelerine olanak tanır.
- Özel okullar, öğrencilerin müzik yeteneklerini sergileyebilecekleri konserler, müzik festivalleri, yarışmalar ve diğer özel etkinlikler düzenleyebilirler. Bu etkinlikler, öğrencilere sahne deneyimi kazandırmanın yanı sıra topluluklarına katkıda bulunma fırsatı sunar.

- Bazı özel okullar, öğrencilere müzik teknolojisi, ses mühendisliği ve stüdyo kayıt teknikleri gibi modern müzik uygulamalarını öğretme imkanı sunarlar. Bu durum, öğrencilerin dijital müzik dünyasında yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Parlar (2006) "Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörler ve özel okulların durumu" adlı yüksek lisans tezinde; özel okul velilerinin tercih aşamasında öncelik verdikleri faktörler ile özel okulların önemli özelliklerini araştırmıştır. Kahramanmaraş ilindeki özel okulları inceleyen ve bu okullarda eğitim gören öğrencilerin velilerine anket uygulayan Parlar, araştırma sonuçlarına göre; velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlerin çeşitlilik gösterdiğini ve özel okulları tercih etme eğiliminde olduklarını tespit etmiştir. Velilerin tercihini etkileyen faktörler arasında öğretmenlerin mesleki yetenekleri, okulun yabancı dil eğitimi başarısı, öğrencilerin kişisel gelişimine olan katkıları ve okul ortamının güvenilirliği gibi özelliklerin bulunduğunu belirlemiştir.

Otacıoğlu (2007) çalışmasında müzik öğretmenlerinin sorunu olarak, yetersiz ders içi materyal ve enstrüman derslerindeki veli beklentilerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Yaş ve sınıf seviyesi arttıkça müzik dersine diğer derslere oranla daha az değer verilir hale geldiğini belirtmiştir

Gençel (2009) araştırmasında, müzik öğretim programının işlerliğini olumsuz olarak etkileyen en önemli faktörler olarak, sınıf ortamlarını, ders saatlerini ve araç-gereç eksikliklerini göstermiştir.

Ustaoğlu ve Barış (2017) “Özel okullardaki öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin müzik dersine ilişkin görüşleri” başlıklı bir çalışma yapmış olup, çalışmayı Bolu ili içerisinde araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Bolu Bilim Koleji’nde öğrenim gören 17 öğrenci, bu kurumda görev yapmakta olan 6 sınıf öğretmeni, 2 müzik öğretmeni olmak üzere toplam 8 öğretmen ve 4 yönetici oluşturmuştur. Çalışma nitel bir çalışma olup verilerin toplanmasında görüşme tekniği kullanmıştır. Çalışmanın sonucu 4’e ayrılmış olup, bunlar şöyle nitelendirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşleri; müzik eğitiminin önemli olduğu, öğrencilerin müzik dersini sevdiği ve müziğe karşı ilgili oldukları, müzik dersini önemsedikleri ve çocukların gelişiminde önemli katkıları olduğu yönündedir. Çalışmaya katılan müzik öğretmenlerinin yararlar temasındaki görüşleri;

müzik dersinin öğrencilerin gelişimlerini (duyuşsal, psikomotor) desteklediği noktasındadır. Sorunlar ise sınıf seviyesi ve yaş büyüdükçe derse olan ilginin daha çok bireysel hale dönüştüğüdür. Çalışmaya katılan yöneticilerin müzik dersi için görüşleri; müzik dersinin özel okul açısından önemli olduğu, dersin işlenişi ve sunulan gösterilerin okul yönetimini memnun ettiği, velilerin genel anlamda beklentilerinin karşılandığını fakat enstrüman derslerinde öğretmen sayısının eksikliği sebebiyle derslerin kalabalık ortamından dolayı doğan aksaklıkların olduğu yönündedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin görüşleri ise; müzik dersinin haftalık ders programında daha fazla olabileceği, müzik dersini sevdikleri ve diğer dersler kadar önem verdikleridir. Öğrenciler bunun yanı sıra ebeveynlerinin, müzik dersine diğer dersler kadar önem vermediğini düşünmektedirler.

Yılmaz'ın (2019) "Devlet Okulları ve Özel Okullarda Çalışan Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Çalışma Şartlarına Yönelik Durum Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde; devlet ve özel okullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki, ekonomik, fiziki, sosyal ve psikolojik açılardan yaşadıkları benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir. İstanbul ilindeki 73 müzik öğretmenine yapılan anket sonuçlarına göre; okullar arasında mevcut araç-gereçlerin (materyal, ses sistemi, dizekli tahta vb.) yeterliliği açısından önemli farklar bulunmamaktadır. Ancak, sınıf mevcudiyetinin fazla olması nedeniyle devlet okullarındaki öğretmenlerin derse katılımı konusunda bazı zorluklar yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca, devlet okullarındaki okul yöneticilerinin fiziki koşulları sağlamada daha az aktif oldukları ve derste kullanılan enstrüman sayısının özel okullara göre daha az olduğu tespit edilmiştir.

Gürler (2020) çalışmasında özel okulu ve devlet okulu arasındaki farklardan bahseden nicel bir çalışma yapmış olup, sonucu 7 madde ile ortaya koymuştur. Bunlar;

- Özel okul ile devlet okulu arasındaki farkların büyük bir kısmının ekonomik sebeplere dayandığı görülmüştür.

- Devlet okulunda çalışan öğretmenlerin iş garantisi yönünden özel okulda çalışan öğretmenlerden avantajlı olduğunu ortaya çıkarmıştır.
- Özel okuldaki öğretmenler ve yöneticiler, okulun ticari boyutu yüzünden öğrenci sayısının artması için çaba harcadıkları, fakat devlet okullarında bu durum söz konusu olmadığı ortaya çıkmıştır.
- Devlet okulu ile özel okul arasındaki farklardan birisi de yabancı dil eğitiminin devlet okulundakine göre ders saati ve niteliği açısından özel okulların yabancı dil eğitiminde daha başarılı olduğunu ortaya çıkarmıştır.
- Özel okul öğretmenleri, öğrencilerine daha toleranslı davranırken, devlet okulu öğretmenleri öğrencilerine nispeten daha sert bir tutum sergileyebildikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum özel okulun ticari boyutunun bir kere daha öğretmen açısından zorlayıcılığını göstermektedir.
- Devlet okulunda okuyan öğrencilere göre, özel okulda okuyan öğrencilerin notlarının olduğundan daha yüksek olduğu, bu durumun liseye veya üniversiteye geçişte öğrencilere avantaj sağladığını ortaya çıkartmıştır.
- Çalışmada, devlet okulundan yetersiz bir eğitim alarak mezun olan, özgüveni eksik birçok öğrenci kariyer basamaklarında yükselememekte ve istediği konuma gelemediği söylenirken, Özel okullarda iyi bir eğitim alan, kendilerine olan güvenleri fazla olan öğrenciler ise kariyer basamaklarında daha çabuk yükselebilmekte ve istedikleri konumlara geldiği söylenmiştir.

Kale ve Gül (2020) Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kurumlarda görev yapan 10 müzik öğretmeniyle yaptıkları araştırmada, Türkiye'deki ilköğretim kurumlarında müzik eğitimi uygulamalarını incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, özel okullarda anaokulundan sekizinci sınıfa kadar müzik dersleri branş öğretmenleri tarafından verilirken, devlet okullarında bu durum yalnızca ortaokul düzeyinde (5-8. sınıflar) görülmektedir. Ayrıca, özel okullarda çalışan müzik öğretmenlerinin lise düzeyinde de ders verdikleri tespit edilmiştir. Özel okulların fiziksel ve maddi imkanlarının daha üstün olması, bu kurumlarda daha fazla müziksel ders içi ve ders dışı etkinliklerin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Buna karşın, devlet okulları sınırlı imkanlar nedeniyle bu tür etkinlikleri yeterince sunamamaktadır. Araştırmada, özel okulların müzik derslerinin ders saatleri dışında

da çeşitli bireysel ve grup müzik etkinlikleri ile desteklendiği; öğrencilerin orkestra ve koro gibi etkinliklere aktif olarak katıldıkları gözlemlenmiştir. Devlet okullarında ise müzik derslerinin genellikle sınırlı ders saatleri ile kaldığı ve müzik derslerinin müfredat gereği az ders saati ayrıldığı belirlenmiştir. Öğretmenler arasında da farklılıklar göze çarpmaktadır; özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri yoğun ders ve iş yükü altında çalışırken, devlet okullarında çalışan müzik öğretmenlerinin ders yükü daha azdır. Sonuç olarak, müzik eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanması adına devlet okullarında müzik ders saatlerinin ve etkinliklerinin artırılması önerilmektedir. Böylece, öğrencilerin müziksel gelişimlerine katkıda bulunulması ve farkındalık düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca, özel okullarda çalışan müzik öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gerektiği, ancak maddi ve manevi takdir eksikliği yaşadıkları saptanmıştır. Bu durum, öğretmenler arasında stres düzeylerindeki farklılıklara da yol açmaktadır. Bu bulgular, özel ve devlet okulları arasındaki müzik eğitimi uygulamalarındaki farklılıkları ortaya koymakta ve her iki tür okulda da müzik eğitiminin önemine dikkat çekmektedir.

Öncel (2023), Şanlıurfa ilinde yaptığı "Şanlıurfa'da Bulunan Özel Öğretim Kurumlarında Uygulanan Müzik Eğitimi Derslerinin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Üzerinden Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında özel eğitim kurumlarında uygulanan müzik dersleri, 25 müzik öğretmeni ve 25 yöneticinin görüşlerine dayanarak incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, müzik eğitimiyle ilgili olarak sekiz ana tema ve bunlara bağlı alt temalar ortaya konmuştur. Çalışmanın bulguları şu şekildedir: Müzik eğitiminin etkinliği konusunda, bazı öğretmenler eğitimin yeterli olduğunu, bir kısmı kısmen yeterli bulurken, bir grup öğretmen ise yetersiz olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler genel olarak müzik eğitiminin eksik olduğunu, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına ek olarak bireysel müfredatlar geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Müzik sınıflarının durumu üzerine, öğretmenlerin çoğu sınıfları yeterli bulsa da bazılarının eksikliklerden bahsettiği görülmüştür. Ders saatlerinin yeterliliği ile ilgili olarak, öğretmenlerin bir kısmı yeterli bulurken, diğerleri için yetersiz olduğu yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Müzik derslerinden beklentiler konusunda, bazı öğretmenler öğrencilerin enstrüman çalmak istediğini, bazıları ise birlikte eğlenmeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bir grup öğretmen ise öğrencilerin müzik

derslerini önemsiz bulduğunu aktarmıştır. Öğretmenlerin rehberliği ile ilgili olarak, çoğunun öğrencileri üst kurumlara yönlendirdiği, birkaçının ise bunu yapmadığı görülmüştür. Ders dışı görevlendirme konusunda, öğretmenlerin çoğunun bu tür görevler aldığı ve bunun performanslarını olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Koro veya orkestra kurma konusunda, hemen hemen her okulun böyle bir geleneği olduğu belirtilmiştir. Müzik derslerine verilen önem ile ilgili olarak, müzik derslerinin saatlerinin artırılması, ekonomik kaygıların giderilmesi, maaş artırımı, atanma sorunları, müzik öğretmeni sayısının artırılması, farklı enstrüman branşlarına sahip öğretmenlerin olması, müzik sınıflarının genişletilmesi, alan dışı görevlerin azaltılması, ders materyallerinin geliştirilmesi ve velilerin müzik dersleri hakkında daha fazla bilgilendirilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Öncel (2023), gerçekleştirdiği çalışmada, özel okul yöneticileriyle yapılan görüşmelere dayanarak ortaya çıkan bulgulara göre, Ortaokul Özel Öğretim Kurumlarındaki müzik eğitimi değerlendirilmiştir. Sanat ve müzik konusuna atfedilen değerin incelendiği bölümde, yöneticilerin birçoğu ders saatlerinin yetersizliği konusunda hemfikirdir. Çoğu yönetici, okullarında sanata ve müziğe yeterince önem verilmediğini belirtmiştir. Dört yönetici, velilerin müzik derslerini "önemsiz" olarak değerlendirdiğini ifade etmiştir. Müzik öğretmenlerinin yetkinliği konusunda yöneticiler, müzik eğitimi, müzik öğretmenleri ve sanatsal etkinlikler hakkında görüş bildirmişlerdir. Yöneticilere göre, en sık karşılaşılan sorunlardan biri ders saatlerinin yetersizliği olup, bu konuda 16 yönetici aynı görüşü paylaşmıştır. Dokuz yönetici, derslerin enstrüman odaklı olmasının tercih edildiğini belirtmiştir. Yirmi bir yönetici, müzik öğretmenlerinin çeşitli enstrümanlar hakkında bilgi sahibi olmasının önemini vurgularken, sadece dört yönetici öğretmenlerini sertifika programlarına gönderdiğini ifade etmiştir. Bu, yirmi bir yöneticinin öğretmenlerini herhangi bir sertifika programına göndermediğini göstermektedir. Sanatsal etkinlikler konusunda, bazı yöneticiler özel günlerde ve haftalarda etkinlikler düzenlendiğini, bazılarının öğle aralarında koridor dinletileri yaptığını, birkaçının Cuma günleri veya veli toplantılarında etkinlikler düzenlediğini, dönem açılış ve kapanışlarında etkinlikler yapıldığını ve dört yöneticinin herhangi bir sanatsal etkinlik düzenlenmediğini belirtmiştir. Öğrenci ve velilerin müzik eğitimine olan

ilgisinin değerlendirildiği kısımda, katılımcıların tümü öğrenci ve velilerin ilgisinin düşük olduğunu ifade etmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni ile yürütülmüştür. Nitel araştırma "algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45) olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve belge incelemesi gibi yöntemlerle nitel verilerin toplandığı; algılarla ve durumların doğal ortamında bütünsel ve gerçekçi bir şekilde incelendiği bir araştırma süreci olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

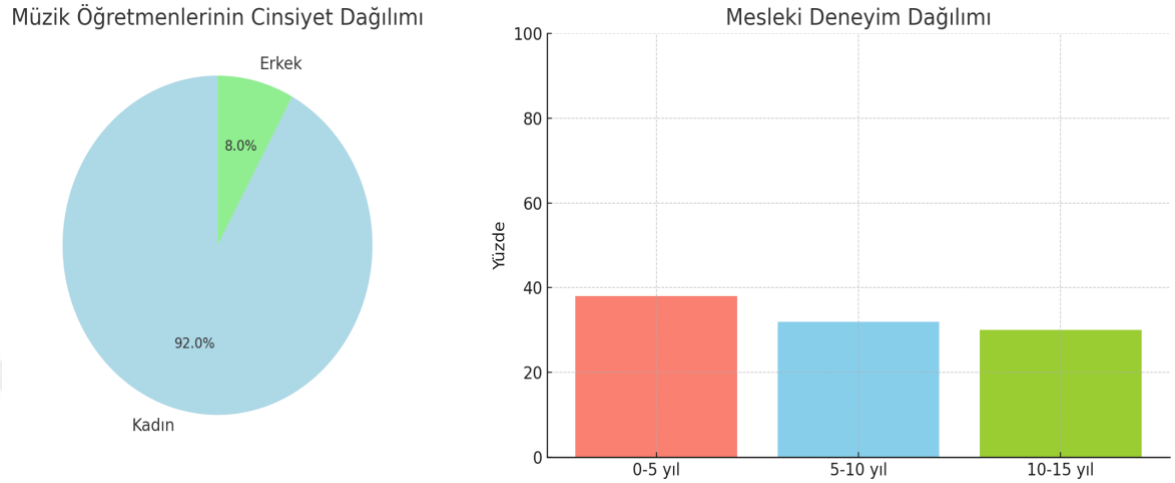
Fenomenolojik bir çalışma, bireylerin bir kavram veya fenomenle ilgili deneyimlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılmaktadır (Kıral, 2021, s. 101). Fenomenolojik çalışma, insanların deneyimledikleri olaylara ve bu deneyimlerin nasıl yaşandığına odaklanan bir araştırmadır. Fenomenolojik çalışmanın ana amacı, bir kişinin zihnindeki, yani yaşanmış deneyimlere ilişkin algısının özünü ortaya çıkarmaktır (Creswel, 1998, Patton, 1990, akt, İlhan, 2019). Olgubilim (fenomoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu araştırmada müzik öğretmeni ve özel okul yöneticilerinin deneyimlerine odaklanılmış ve konu derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde bulunan özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 13 müzik öğretmeni ve 8 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde, görüşme yapılan kişilerin demografik özellikleri şu şekildedir;

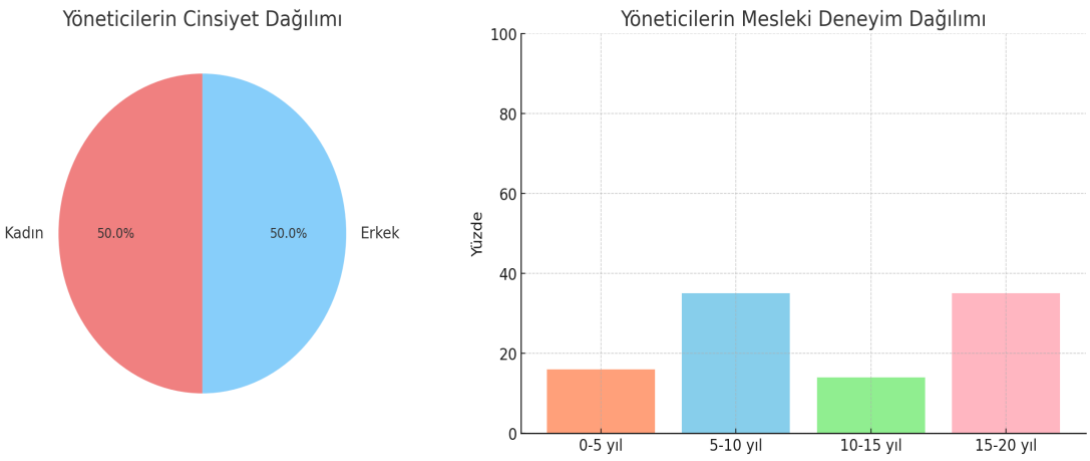
Yapılan görüşmelerde araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin %92'sini kadınlar %8'ini erkekler oluşturmaktadır. Müzik öğretmenlerinin mesleki deneyimleri, 0-5 yıl arasında olanlar %38, 5-10 yıl arasında olanlar %32, 10-15 yıl

arasında olanlar ise %30'dur. Görüşme yapılan özel okullarda çalışan müzik öğretmenlerin tamamı eğitim fakültelerinden mezun olmuştur.

Şekil 3: Müzik Öğretmenlerinin Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Dağılımı

Yapılan görüşmelerde araştırmaya katılan yöneticilerin %50'sini kadınlar %50'sini ise erkekler oluşturmaktadır. Yöneticilerin mesleki deneyimleri 15 yılı aşmış olmakla birlikte, 0-5 yıldır yöneticilik yapan yönetici oranı %16, 5-10 yıldır yöneticilik yapan yönetici oranı %35, 10-15 yıldır yöneticilik yapan yönetici oranı %14, 15-20 yıldır yöneticilik yapan yöneticilerin oranı ise %35'tir.

Şekil 4: Yöneticilerin Cinsiyet ve Mesleki Deneyim Dağılımı

Çalışma grubu oluşturulurken, özel okul türleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu çerçevede 9 özel okulla görüşme gerçekleştirilmiş; bu okullardan 1 tanesi uluslararası özel okul, 5 tanesi kurumsal (zincir) özel okul ve 3 tanesi butik özel okul kategorisine dahil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmanın verileri özel okullarda görev yapan müzik öğretmeni ve yöneticilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de sosyolojide en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde pek çok sosyal bilim alanında görüşme etkili bir veri toplama yöntemi olarak yerini almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede ise görüşmeci, önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak hem önceden hazırlanmış soruları sorma hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konuların belirli bir öncelik sırasına konması zorunlu değildir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok sohbet tarzı bir yöntem benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Bu araştırmada görüşme formu oluşturmak üzere ilk olarak ilgili literatür taranmış ve araştırmanın problem cümlesini ve alt problemlerini cevaplayabilecek, özel okullarda yöneticilerin müzik dersine yönelik beklentileri ve müzik öğretmenlerinin çalışma koşulu ile ilgili bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzundan yöneticiler için yedi, özel okulda çalışan müzik eğitimcileri için ise on bir tane soru seçilmiştir. Seçilen bu sorular, müzik eğitimi alanında çalışan dört uzmana ve eğitim yönetimi alanında çalışan bir uzmana iletilmiş ve soruların kapsayıcılık gücü ile ilgili görüşleri istenmiştir. Uzmanlardan gelen görüşler üzerine; dört adet soru düzenlenmiş, bir soru çıkartılıp yerine yeni soru eklenmiştir. Son şeklini alan görüşme formunda özel okul yöneticilerine sormak üzere 7 soru, müzik öğretmenlerine sormak üzere 11 soru bulunmaktadır. Görüşme formu ek-2'de sunulmuştur.

Soru formu hazırlandıktan sonra etik kurul başvurusu gerçekleştirilmiştir. Etik kurul belgesi ek-3'te sunulmuştur. Etik kurul onayının ardından özel okul

yönetici ve müzik öğretmenlerinden randevu istenmiştir. Belirlenen zamanda görüşmelerin dört tanesi birebir online, geri kalanlar ise birebir ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Görüşme sürecinde katılımcıların izni alınarak ses kaydı yapılmıştır. Daha sonrasında bu ses kayıtları analiz edilmek üzere yazılı belgeye dönüştürülmüştür. Yazılı belgeye dönüştürülen ses dosyaları, 64 sayfa Word dosyası oluşturmuştur. Sorulara verilen cevaplar üzerine, ilgili temalara örnek cümleler yerleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi çalışmalarının genel amacı, ele alınan konu kapsamında, daha sonra yapılacak akademik çalışmalara yol göstermesi ve konu ile ilgili genel eğilimin tespitinin sağlanmasıdır (Ültay vd., 2021). "İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu çerçevede içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. İçerik analizinde temel yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999)."

Verilerin analiz sürecinde şu aşamalar izlenmiştir;

- Katılımcıların gizliliğinin sağlamak amacıyla her bir katılımcıya kod verilmiş, yöneticilere "Y" müzik öğretmenlerine "Ö" kodu oluşturulmuştur. Katılımcıların cümlelerindeki özel isimler ve kurum isimleri araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve gizlilik esasında değerlendirilmiştir.
- "Veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259) kodlar verilmiştir. Kodlama, verilerden elde edilen kavramlara göre yapılmıştır. Bu tip kodlamada "araştırmacı verileri satır satır okur ve

araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptamaya çalışır. Ortaya çıkan anlama göre araştırmacı, belirli kodlar üretir ya da doğrudan verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 264). Oluşturulan kodlar doğrultusunda; ders, ders dışı, motivasyon, etkili iletişim, yönetici ile etkili iletişim, veli ile etkili iletişim, öğrenci ile etkili iletişim, müzik alanına uygun isteklerin karşılanması, ücret politikası, ders dışı (önemli gün ve haftalar) ve müzik dersinin reklam aracı olarak kullanılması kategorileri oluşturulmuştur.

- Son olarak belirlenen kategoriler ve bu kategorileri temsil eden örnek cümleleri içeren tablolar hazırlanmıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Görüşme soruları hazırlanırken uzman görüşüne başvurulmuş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda sorularda düzenleme yapılmış, bir soru çıkarılmış ve yerine başka bir soru hazırlanmıştır.

Araştırmada temalar oluşturulurken araştırmacı ve danışman farklı temalar oluşturmuş, karşılaştırmalar sonrasında tam uyum sağlanan temalar kullanılmıştır.

3.6. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı görüşme formunu uzman görüşlerini de alarak oluşturmuştur. Öğretmen ve yöneticiler ile tüm görüşmeleri yapmıştır. Yapılan görüşmelerin kodlarını, kategorilerini uzman görüşleri doğrultusunda oluşturmuştur. Tez raporunu yazmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Aşağıda araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak analizi yapılmış bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. Özel Okullardaki Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinden Beklentileri ile İlgili Bulgular

Özel okul yöneticilerinin müzik öğretmenlerinden beklentileri ders ve ders-dışı etkinlikler kategorileri altında örnek cümleler ile Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinden Beklentileri

Kategoriler	**Alt kategoriler**	**Örnek cümleler**
Ders		**Y1:** "Tabii ki de burada önceliğimiz, ortak paydamız öğrenciler olduğu için öğrencilerin müzik kulağının keşfi ve yeteneklerine göre branşlaşılması. Örnek veriyorum, öğrencinin piyanoya yeteneği vardır ya da herhangi bir telli çalgıya yeteneği vardır, yatkınlığı ve ilgisi vardır. Buna yönelik çalışmalarla desteklenmesi, müzik öğretmenlerinin kendi pedagojik eğitimleriyle birlikte gerçek keşiflerde nokta atışı yaparak bu öğrencilere doğru yönlendirmelerini keşfetmeleri bizim için çok değerli." **Y2: "**Müzik derslerinden ana beklentinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın bize sunmuş olduğu müzik dersine ait kazanımlar. Küçük yaşlardan itibaren ritim, oyun etkinlikleriyle ortaya çıkararak çocuklardaki müziğe karşı bir bakış açısını, sanata karşı bir bakış açısını zenginleştirmek, geliştirmek ana beklentim." **Y3: "**Öncelikle çocuklarımız tabii ki çocuklarımıza müzik dersini sevdirmek onların güçlü yönlerini yeteneklerini ortaya çıkarmak yetiştirebileceğiniz yönlendirebilir gördüğümüz

		çocuklarımız varsa ilgisi olup yeteneği olmayan çocuklarımız içinde ne yapabiliriz aslında bunu ortaya çıkartmak.” **Y4: “**Öncelikle öğretmenlerin çocuklara müziği bir kültür olarak benimsetmelerini müzik sevgisini aşılamalarını farklı müzik türlerini farklı yelpazeleri tanımalarını sağlamaları ve bununla bağlı çocuğun da kendi içindeki o motivasyonunu yaratacak bir noktayı belirlemesini ve buna bağlı kaliteli bir dinleyici olmasını ve enstrüman çalıyor hale geçmesini arzu ederim.” **Y5: “**Ortam müzik ortamı müzik yapabileceğimiz bir ortam tabi ki. Ortam olmasa olur mu evet olur ama ortam yaptığımız dersin içerik açısından daha zengin olmasına neden olduğu için öncelikle bir müzik ortamı tabii ki, öğrenci kullanabileceğim tüm materyal ve donanımlı öğretmen tabii ki okulun size bu anlamda yardımcı olması dediklerinizi anlayabilmesi isteklerinizi yerine getirebilmesi gerçekten çok önemli ve değerli olduğunu düşünüyorum çünkü o ortamda eğer hiçbir şey olmazsa bir şey de üretemezsiniz ama eğer bir şeyler yapabileceğimize inandırabilirseniz ve yöneticiniz de sizi bu anlamda desteklerse mutlaka ki çok keyifli çalışmalar çıkacaktır diye düşünüyorum.” **Y6: “**Valla bizim beklentimizden daha çok velilerin beklentisi önemli. Biz veli varlıklı çalıştığımız için onların memnuniyetini karşılamamız lazım. Fakat sıkıntı şu, İngilizce derslerini daha yoğun yapabilmek için 14 saat İngilizce dersi var. Müzik dersini ister istemez 2 saatten haftada 1 saate indirdik.” **Y7:** “Burada bir idareci olarak beklentim tamamen velinin beklentisiyle paralel olarak şekilleniyor, birçok okulda olduğu gibi. Bir de temelde örnek aldığımız, rehber aldığımız bir müfredat var. Bunların toplamanın tamamının ortalaması aslında bizim müzik dersinde beklentilerimizi oluşturuyor. Tabii ki biz şahsen okulumuzda şöyle bir beklenti içerisindeyiz, öğrencilerin müziği sevmesi, öğrencilerin birer enstrüman çalabilmesi ve keza öğrencimizin müzik kültürü hakkında

		standart, ortalama, belki ortalama biraz üstüne bir kültüre sahip olması. Yani bir Itır'ı da tanımalarını isteriz, bir Mozart'ı da tanımalarını isteriz, popüler kültürü de tanımalarını isteriz öğrencilerimizin. En nihayetinde iki başlıkla bizim beklentilerimiz toplanıyor." **Y8:** "Öğrencilerimizin, müzik kültürü edinmeleri bizim için çok önemli… Her öğrencimizin birer enstrüman çalmasını çok isteriz, müzik öğretmenlerimizin okuldaki imkanlar yetersizse öğrencileri, yetenekli öğrencileri ayrıca yönlendirmelerini biz kurum olarak bekliyoruz. Bazen öğrenciler yetenekli olmasa da ama okul içerisinde sosyal sorunlar yaşıyorsa, müzik ile birlikte, çeşitli müzik etkinliklerine bu çocukları müzik öğretmenlerimizin değerlendirmesini çok isteriz."
Ders Dışı	Tören ve özel günler	**Y1: "**Müzik öğretmenimiz başrolde oluyor bir kere. Ya da örnek veriyorum İtalyan günü oluyor, İtalyan gününde yemekhaneye piyanoyu ya da diğer müzik ekipmanlarını çıkararak öğretmen öğrencileriyle birlikte o mini konseri bizlere verebiliyorlar. Yani sadece milli bayramlarla kısıtlı olmuyor." **Y2: "**Müzik öğretmenlerine düşen, değerli meslektaşlarıma düşen rol de okulun bir motivasyon, kaynakları olarak ulusal bayramlarda, etkinliklerde, müziğin, coşkunun olduğu her yerde onların olması gereklidir." **Y3: "**Bence %50 işin yarısı müzik öğretmenlerinde bitiyor bir töreni yükseltmek etkileyici hale getirmek onu amiyane bir tabir olacak ama pazarlamak bence müzikle oluyor o coşkuyu hissettirebilmek müzikle oluyor." **Y4:** "Oldukça aktif olmalılar yani çünkü dediğim gibi hele özel günler çocukların da belli bazı bilince etmeleri gerekiyor o konuda o alanda motive olmaları gerekiyor." **Y5:** "Çok görev almaları gerektiğini düşünüyorum yani şöyle ama planlamada görev almaları gerekiyor…. Bence müzik öğretmenlerin faktörü çok büyük."

		Y6: "Önemli bir rol almak zorunda. Yani resim öğretmeni sahneyi hazırlayacak, sergisini açacak, müzik öğretmeni bir yıl boyunca ne yaptıysa onu sunacak. Tabii ki çok önemlidir yani. Bizim onlar dediğim gibi müzik öğretmenleri sağ kolumuzdur." **Y7:** "Bir tören müzik öğretmeni olmadan düşünülemez tabi ki. Biz 29 Ekim gibi 23 Nisan gibi milli bayramlarımızı kutlamakla beraber öğrenci kitlemizin niteliğinden dolayı uluslararası bazı bayramları da kutluyoruz. Dolayısıyla bayram demek zaten sevinç demektir, mutluluk demektir. Ve bu duyguyu çocuklara verebilecek en doğru enstrüman da müziktir. Yani herhangi bir tören ne olursa olsun müzik öğretmeni olmadan düşünülemez." **Y8:** "Her branşın tören için önemi var fakat, müzik öğretmenleri bu törenin en başında, töreni hazırlayan öğretmenlerimiz. Bizim için onların yaptığı her şey çok kıymetli."
	Veli toplantıları	**Y1: "**Bizim, bireysel dönemlik olarak bireysel veli toplantılarımız oluyor. Karşılamada, lobide mutlaka bir piyanomuz olur ve öğretmenimizden bir resital ricasında bulunuruz."

Tablo 2'de görüldüğü gibi yöneticilerin müzik öğretmeninden ders konusundaki beklentileri öğrencilerin müzik kültürü edinmeleri, müzik alanındaki yeteneklerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesi, müzik eğitiminin öğrencilerin sanat ve müzik dünyasına olan bakışlarını zenginleştirme yönündedir. Ders dışı etkinliklerdeki beklentileri ise tören ve özel günler için etkinlikler hazırlama konularındadır. Bu konuda yöneticiler müzik öğretmenlerini kendilerinin "sağ kolu" olacak şekildeki önemini belirten ifadeler kullanmış, müzik öğretmeninin aktif olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca veli toplantılarında da müzik öğretmeninin velileri toplantı öncesinde karşılama yapma noktasındaki önemi ifade etmişlerdir.

4.2. Müzik Öğretmenleri için Özel Okullarda Çalışma Koşulları ile İlgili Bulgular

Müzik öğretmenlerinin özel okullardaki çalışma koşulları motivasyon kategorisi altında sunulmuştur. Müzik öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlenen değerlik algısı, ücret politikası ve çalışma koşulları alt kategorileri örnek cümleler ile birlikte Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Müzik Öğretmenlerinin Özel Okullarda Çalışma Koşulları

Kategoriler	**Alt kategoriler**	**Örnek Cümleler**
Motivasyon	Değerlik Algısı	**Ö1:** "Şu an öğretmenlik mesleği saygınlığını kaybetti özellikle özel okullarda veli bize söz geçirebiliyor bizim üstümüzdeki müdür yardımcısı bizim alanımızda olmasa bile bize laf edebiliyor, öğretmenliğin saygınlığı yok müzik öğretmenliğinin hiç yok zaten maddi olarak hiç karşılamıyor." **Ö2: "**Yapacağım işlerde örneğin bir çocuğu seçerken onu seçme hakkımın özel okulda olduğum için çok seçme hakkım olduğunu düşünmüyorum. Yetenekli olan bir çocuğu kullanırken sıkıntı yaşıyorum…. Maalesef bizim derslerimiz çok altta görüldüğü için çok ciddiye alınmadığı için bize böyle bir çalışma ortamı maalesef sağlamıyorlar altı üstü şarkı söylüyoruz." **Ö3: "**Çalışma saati ve yükü şartları çok fazla ona karşılık gelen ücret çok az ve tabiki bir kademe düşüklüğü de var, öğretmeninin çok büyük bir önemi yok çalıştığım kurumda." **Ö4: "**Yaptığım emekler güzel hissettiriyor ama idarenin bu anlamda çok desteği yok, hastalandığımızda ya da kişisel sorunlarımız olduğunda bizimle ilgilenmiyorlar hatta inanmıyorlar." **Ö5: "**Herhangi bir etkinlik yapacağım zaman çok güzel

		destekliyorlar. Ve bunun sonunda da tebriklerini esirgemiyorlar, o yüzden o konuda mutlu oluyorum.” **Ö10: “**Ortam olarak olsun okulun bize olan inancı olsun yaptığımız mesela bir satın alma yapıyoruz bunun gerekli olduğunu düşündüğümüz zaman bize ikinci kez soru bile sorulmuyor hemen o alınıyor bence bu çok değerli bir şey öğretmen için çünkü ilerlemenize yol açan bir şey bu.” **Ö12:** “Çalışma saatlerim çok fazla, yaptığım etkinliklerim çok fazla fakat buna karşı sonuçta ay sonunda banka hesabınıza baktığınızda fazla olan hiçbir şey göremiyorsunuz. Bir de üstüne yöneticileri ve velileri sürekli memnun etmenizi istiyorlar sizden.” **Ö13:** “Çocuklarla iletişim kurmak çok güzel ama okulun en alt tabakasında olduğunu bilmek ve bunun hissettirilmesi insanı demoralize ediyor gerçekten.”

	Ücret Politikası	**Ö1: "**Maalesef her şey maddiyata bağlı hayatımızda yaşamımız hobilerimiz arkadaşımızla bir kahve içmek için bile ve bizler bu şekilde motive olduğumuz için biz çok motive olamıyoruz maddiyatımız iyi olmadığı için." **Ö2: "**Yaşam standardımızı etkiliyor bir kere kaliteli zaman geçirme durumumuz maalesef kalmadı az maaşla çok iş yapmaktan dolayı maalesef ki maddi durumumuz kalmıyor hem de maalesef ki çok çalıştığımız için kendimize ayıracak zamanımız da kalmıyor ama öğretmen olarak yine içsel bir motivasyon yaptığımız mesleğin herhangi bir meslekle karşılaştırmayı doğru bulmadığım için elimden geleni yapmaya çalışıyorum ama maddi tatmin ile yaptığım iş birbiriyle uyuşmuyor." **Ö3: "**Şu an öyle bir süreçteyim iki aydır zam oranından dolayı kavga içerisindeyiz ve bu benim işimi açıkçası çok etkiliyor şu duruma geliyorum eğitim çok önemli ama kurum bunu düşünmüyorken benim düşünmemi bekleyemezler ben de onları düşünmüyorum." **Ö4: "**Bu kadar çalışmaya, bu kadar emeğe, bu kadar vakit harcamaya, bu kadar kendimizden vermeye maalesef ki aldığımız ücret yetmiyor." **Ö5: "**Buradan gerçekten memnunum ama tabiki de ücretin daha fazla olmasını isterdim. Sadece burada çalışıyor olsaydım kesinlikle geçinemezdim. Ama özel derslere gidiyorum. Yani 5 tane özel ders öğrencim var onlarla beraber ayı çıkarabiliyorum diyebilirim." **Ö6: "**İster istemez…Çabalarımın karşılığını almadığımı düşünüyorum. Çok fazla şey isteyip karşılığında aynı şeyi göremediğim için motivasyonum düşüyor." **Ö7: "**Direkt hayatımı etkileyen bir durum benim motivasyonumu da etkileyen bir durum olduğundan mütevellit okula gidiş gelişimi bile etkileyen bir durum oluyor bazen okula gitmek bile istemiyorum."

		Ö8: "Çalışma saatlerim aldığım ücretle karşılaştırılamaz bile." **Ö9: "**Yöneticilerim veya yönetim kurulundaki kişilerle olan kendi diyaloğum. O yüzden hani bunu çocuklara kesinlikle yansıtma tarafları değilim. Zaten bizim belirli süreli bir sözleşmemiz var herhangi bir sıkıntı yaşadığım zaman bunu sadece yöneticilerimle çözüyorum." **Ö10: "**Günümüz şartlarında geçinebilmek çok zor bu nedenle mutlaka ki yani o bankamatiğe kartınızı taktığınız zaman emeğinizin tam karşılığını alabilmek sizi her zaman mutlu eder ama ben bunun performansıma çok yansıtmamaya çalışıyorum çünkü bu noktada öğrencinin hiçbir suçu yok öğretmenlik diğer mesleklerden çok farklı bir alan olduğu için burada vicdanınız devreye giriyor bence." **Ö11:** "İçler acısı bir bakış açısı ama öğrencinin kullandığı telefon seninkinden daha iyi oluyor bunu görüyorsun.Hayat standartı o çocuğun aileleri senden daha iyi onu görüyorsun. Haliyle biz burada özellikle branş öğretmenlerinde çok düşük ücret politikaları var." **Ö12:** "Mesleğe ilk başladığım yıllar bu kadar değildi. Ama şu an tam anlamıyla bir sömürü politikası izleniyor bana göre. Senin her şeyinden faydalanıyorlar ama sen ücretinde artış istediğinde en kötü insan oluyorsun." **Ö13:** "Aldığı ücretten mutlu olan var mı ki? Hayatımızı sürdürebilmemiz için ek işler yapmak zorundayız, yoksa okuldan aldığımız ücretle geçinmemiz çok zor."

	Çalışma Koşulları	**Ö1: "**Birincisi çalışma saatleri ve temposu toplantılar, beklenilen insan üstü çaba ve insan üstü bir sabır bekleniyor bu arada artı olarak da yine maddiyata geliyor aslında devlet öğretmeni mesela benim iki katım maaş alıyor ben bu kadar çalışmaya bu kadar maaş almamalıyım yine çalışma şartlarının zorluğuna geliyor konu." **Ö2: "**Ders saatim çok normal, aşırı bir ders saatim yok 22 saat derse giriyorum. Çok bir sıkıntı yaşadığımı düşünmüyorum… Kendi işimizin dışında yaptığımız işler çok yüklü veli toplantısı, şube öğretmen kurulu toplantıları, sınav toplantıları, sınav gözetmenliği sabah akşam nöbetleri çok daha sıkıcı hale getiriyor durumu." **Ö3: "**Haftada 28 saat derse giriyorum bunun haricinde ekstra prova, ders dışı etkinlik, veli toplantısı çalışma şartları mesai doldurma gibi şeyler koşullarımı etkiliyor." **Ö4: "**Özellikle cumartesi çalışıyoruz. Akşamları bazen veli toplantılarına ya da herhangi bir portfolyo etkinliklerine kalıyoruz. Yani ben 5 gün çalışıyorum diyemem maalesef. Hafta sonları da neredeyse dahil. Hatta hafta içleri de dahil." **Ö5: "**Manevi açıdan karşılanıyor aslında. Çünkü çok fazla iş yüküm yok. Diğer özel okullara kıyasla özellikle. Burada sadece anaokulu ve ilkokula girdiğim için çok fazla derse atılmıyor. Ve boş derslerinde hiçbir iş yaptırmıyorlar. Hani ekstra bir iş yüküm olmuyor." **Ö6: "**Bütün kademelere girmek istemezdim. Hani en azından yani iki kadememden sorumlu olmak isterdim. Çünkü şöyle bir şey oluyor; ben şahsen kendi adıma ana sınıfından çıkıyorum, bir anda ortaokul grubuna giriyorum. Bu beni çok zorluyor." **Ö7: "**Çalışma koşullarımın hak ettiğim ve gösterdiğim performansın karşılığında bana maddi ve manevi karşılığı olarak bir getirisi olmuyor." **Ö8: "**Çalışma saatlerim bunun söylenenden ve beklediğimden de

		çok daha fazla. Benim 34 saatim var, çok az boş dersim var, çok yorucu. Hafta sonu da geliyorum, cumartesi günü yarım gün, çok da boş geliyorum sadece üç öğrenci için, kulüp derslerine, onun önceki cumartesi bir öğrenci için okula geldim. Bunların ücretleri ödenmiyor. Aslında ödense daha verimli olabileceğini düşünüyorum. Birazcık dinlenebilsem daha verimli olabileceğini düşünüyorum." **Ö9: "**Yani evet alabiliyorum. Hiç alamıyorum değil. Evet hem nöbetlerimiz çok oluyor vesaire ama herhangi bir sıkıntımız o konuda yok." **Ö10: "**Çok sayıda etkinlik çok sayıda toplantı olabiliyor ve buna kesinlikle bir itiraz hakkınız olmuyor onun dışında izin almak çok daha zor…Daha geliştirici bir yanı da var çünkü özel okulda olduğunuz için yapacağınız etkinliklerin niteliği her geçen gün daha iyi olmak zorunda devlet okulunda buna çok fazla takılan kimse olmadığı için eğer öğretmen de çok fazla bu konuda yaratıcı değilse ya da işine çok bağlı değilse her yıl aynı şeyi yapıp geçebilir her yıl aynı şarkı görürsünüz veli değişir ve bunu kimse farkına varmaz ama siz öğretmen olarak bundan tatmin olmazsanız o zaman başka bir şey o özel okulun böyle bir geliştiriciliği var bence çünkü özel okulda hep üstüne koyarak bir şeyler yapmak zorunda olduğunuz için kendinizi de geliştirmek zorunda kalıyorsunuz." **Ö11:** "Beklentiler en başta yüksek haliyle. Ben burada her hafta yeniden bir şey üretmek, bulmak, yaratmak zorundayım… Burada belki özel okulda yaşayacağımız birçok şeyi yaşıyoruz ama bir noktada da daha dilsel zorlanma da yaşıyoruz. Ben açıkçası zihinsel olarak daha çok yoruluyorum fiziksel yorgunluktansa… Yani anlayamayabiliyoruz çocuklarla bazen birbirilerimizi. Örneğin şöyle, benim İngilizcem belli bir seviyede çünkü ben bir müzik öğretmeniyim, atölyeye İran'dan gelmiş bir çocuk ve İngilizcesi belli bir seviyede müzik ile iletişim kurabiliyoruz ama kültürel zorlanmalar oluyor.

		Ö12: "Cumartesileri çalışıyoruz, okul çıkışlarında kalıyoruz, nöbetler tutuyoruz. Bazen bakıcı bile oluyoruz. Çalışma saatlerinin fazlalığı ya da iş yükü ağırlığından bahsetmeye sıra gelmiyor bile verilen ek işlerimizden… Bunların yanı sıra eksik materyalimiz çok fazla, piyano kablosu yoktu 5 ay alınmadı, davul setimiz eksik, alınmıyor. Ama beklentiler hep çokfazla" **Ö13:** "Anaokulundan liseye kadar her kademeye giriyorum. Bazen anaokulu dersinden hemen sonra liseye derse giriyorum. Derse alışmak ve konsantre olmak inanın hiç duyulduğu kadar kolay olmuyor. 4 yaş grubundan bir anda 16 yaşındaki bir ergin ile muhattap olmaya başlıyorsunuz. En çok bu durum beni zorluyor."

Tablo 3'te, özel okullarda çalışan müzik öğretmenleri üzerine yapılan analiz, üç temel kategoride değerlendirilmektedir: motivasyon, ücret politikası ve çalışma koşulları. Motivasyonla ilgili olarak, müzik öğretmenleri mesleklerinin ve özellikle müzik öğretmenliği pozisyonunun itibarının düşük olduğundan yakınmakta, velilerin ve yöneticilerin aşırı müdahalesine maruz kaldıklarını ifade etmektedirler. Destekleyici yönetim tutumlarının varlığı bazı öğretmenler tarafından olumlu olarak belirtilirken, çoğunluk, yönetim tarafından yeterli takdir ve destek görmediklerini belirtmektedir. Ücret politikası bağlamında, öğretmenler alınan ücretin düşük olmasından ve bunun karşılığında fazlasıyla çalışmak zorunda kalmalarından duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir. Maddi memnuniyetsizliklerine karşın, bazı öğretmenlerin ek işler veya özel dersler vererek gelirlerini artırmaya yönelik çabaları da rapor edilmiştir. Çalışma şartlarına dair ifadelerde öğretmenler, uzun çalışma saatleri, yoğun iş yükü ve bu yükümlülüklere karşın alınan yetersiz ücretten şikâyet etmişlerdir. Buna karşın, bazı öğretmenler az iş yükünden veya okulun sağladığı eğitim materyalleri desteğinden memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Genellikle uzun hafta sonu çalışmaları ve akşam çalışmalarının yorgunluk ve stres oluşturduğu, bu durumun genel memnuniyetsizliğe sebep olduğu vurgulanmıştır.

4.3. Müzik Öğretmenlerinin İletişim Performansları ile İlgili Bulgular

Aşağıda tabloda müzik öğretmenlerinin iletişim performansları yönetici ile etkili iletişim, veli ile etkili iletişim ve öğrenci ile etkili iletişim olmak üzere üç kategori halinde sunulmuştur. Müzik öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlenen yönetici tutumu, veli tutumu ve yönetici ile olan iletişimin öğrencilere yansıması alt kategoriler halinde örnek cümlelerle birlikte tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Müzik Öğretmenlerinin İletişim Performansları

Kategoriler	**Alt Kategoriler**	**Örnek Cümleler**
Yönetici ile Etkili İletişim	Yönetici Tutumu	**Ö1: "**Yöneticim gayet iyi bana motivasyon sağladığı için doğal olarak bir şey istediğimde elinden geleni yaptığını gösteriyor. Bozuk olan bir şey anında hallediliyor." **Ö2:** "Onların ılımlı pozitif gelişleri beni etkiliyor mesela bu sene 3. Sınıflardan bir öğrenciyi koroya seçmedim çocuğun velisi ciddi şekilde baskı yaptı müdüre müdür de beni kenara çekerek uygun bir dille onu almam gerektiğini burada bir yetenek aranması gerektiğini ilkokul çocuğunda bir seçme ve yetenek olmaması gerektiğini bana söyledi." **Ö3:** "Yani tavrından tavrına göre değişiyor rica minnet bir şey istiyor ve iyi niyet istiyorsa işi yaparım ama inatlaşma tehdit olunca bu modumu düşürüyor dersimi etkiliyor ve sağlıklı bir iletişim yaratmıyor." **Ö4:** "Bazen yöneticim dersimi izlemeye geliyor, ara sıra bunu yapıyor ister istemez tabii acaba bir mobbing mi diye düşünmüyor değilim. Ama ben kendi dersimi yine işlemeye devam ediyorum. Hani şunu şöyle yapmayın, bunu böyle yapmayın demediler." **Ö5:** "Müzik konusunda bilgisi olmadığı için bazen canım

		sıkılıyor. Motive olamıyorum. Mesela koro çalıştıracağım zaman bana bütün hiç yapamayan öğrencileri bana gönderiyor. Ama müzik kulağı olmadığı için çok kötü sesler çıkıyor ve bunu asla anlamıyor. Bu durum beni gerçekten çok üzüyor." **Ö6: "**Çok kolay eleştiriyor ama bu konuda bilgisinin olduğunu düşünmüyorum çünkü eleştirilerinin doğru olduğunu düşünmediğim için bu kanıya vardım." **Ö7:** "Yöneticinin veli bazlı öğrenci bazlı değil de veli bazlı yönetme şeklini onaylamıyorum veli bazlı bir yönetim şekli olduğunu düşünüyorum… Önceden sorun çıkaran bir öğrenci velisi olduğu bana iletildiğinde daha dikkatli bir öğrenci olarak yaklaştığım ve ayrıcalık göstermem gereken zamanlar olabiliyor ve bu beni kötü hissettiriyor." **Ö8: "**Gerçekten hep söylenen bir klişe vardır ya, aile gibiyiz. Evet, burası öyle bir hukuk. Gerçekten aile gibiyiz. Bir derdiniz varsa her şeyi çok çözerler. Çok samimi insanlardır." **Ö9: "**Onlarla iletişim halinde olduğum zaman daha iyi ders işleyişinin olduğunu düşünüyorum." **Ö11:** "Yöneticimle bazen yaşadığım tatsız uyarılar olabiliyor ve bu durum derslere de yansıyabiliyor. Ancak bu sorunları çözmek için oturup düzgünce konuşmak ve iyileştirmeler yapmak gerekiyor. Yöneticilik gerçekten biraz sanat işi. Bu konuda tecrübe kazandıkça ilerleme kaydediliyor. Gözlemlediğim kadarıyla, birçok yöneticide bu tür sıkıntılar var. Bu durumun etkilediğini söyleyebilirim." **Ö13:** "Bazen bizleri de öğrenci gibi o gördükleri oluyor. Öyle davranıyorlar. Bence bu kırıcı bir durum."

Veli ile Etkili İletişim	Veli Tutumu	**Ö1:** "Veliler derslerime sonuna kadar karışıyor, öğrenciye fazla ilgi gösterirsem akademik bir okulda bu kadar ilgi olmaması gerektiğini söylüyorlar ve yöneticime şikâyet ediyorlar eğer ilgisiz kalırsak da bu sefer müzik dersinde bir şey yapılmadığı için şikayet ediyorlar." **Ö2: "**Yapacağım işlerde örneğin bir çocuğu seçerken onu seçme hakkımın özel okulda olduğum için çok seçme hakkım olduğunu düşünmüyorum. Yetenekli olan bir çocuğu kullanırken sıkıntı yaşıyorum." **Ö3:** "Karşılaştığım olumsuz durumlar oluyor ama dersimi etkilemesine engel oluyorum. Sonuçta dersin içeriği bana ait." **Ö4: "**Açıkçası hiç sorun hissetmedim." **Ö5: "**Veliler inanılmaz derecede eziyor. Her öğrenci jak takmak zorunda. Çünkü hepimiz kulaklıkla çalışıyoruz. Diğer çocuklar da kendilerini duysunlar diye sadece. Birinin kulaklığı kayboluyor, getirmiyor derse. O yüzden ben onun kulaklığını çalamadığı için dersi gösteremiyorum sadece tuşlara basmak zorunda kalıyor. Bu sefer eve gidip çocuk annesine diyor ki ben bugün piyano çalamadım. Ama aslında sebebi kendisi." **Ö6: "**Öğrenciye herhangi bir şey söylediğimde hemen veliden bunun geri dönütünü alıyorum." **Ö8: "**Bu okulda hissetmiyorum. Yani veli baskısı her yerde oluyor ama bu okulda bunu hissetmiyorum." **Ö11:** "Veliler enstrüman çaldırmamı istiyor, aldırıyorum. Çocuklar istemiyor sonra. Kimi veli baskı yap çaldır diyor, kimisi de benim çocuğum istemediği bir şeyi yapmak zorunda değil diyor. Bu durumda neler yapacağımı şaşırıyorum."

		Ö12: "Ben okulda öğrencilerden bir zorluk yaşamıyorum, velilerden zorluk yaşıyorum. Öğrencinin yanlış anlamadığı şeyi veli yanlış anlıyor, biz birer makineymişiz gibi her an bizi arayabiliyorlar."
Öğrenci ile Etkili İletişim	Yönetici ile Olan İlişkinin Öğrencilere Yansıması	**Ö1: "**Yöneticimiz bize nasıl davranıyorsa mesela alakalı ilgili motive davranıyorsa bizim dersi işleyişimiz de öyle oluyor tabi biz de kötü davranmıyoruz ama mutlu çalışma ortamı olunca daha pozitif oluyoruz." **Ö2:** "Derste sorun çıkartan bir öğrenciyi uyardım sonra velisi yöneticime söylemiş beni uyardı. Çocukla 3-4 hafta iletişimde kalmak istemedim ama tabii ki de mecbursun bizler profesyoneliz bir noktadan sonra unutuyoruz." **Ö4:** "Aileye gideceğinden dolayı %100 doğal olamadığımı düşünüyorum çocuklara." **Ö5: "**Yani öğrencilere bakış açım farklı, davranışlarım farklı. Yöneticinin dediğini çok şey yapmıyorum. Yani kendi bildiğimi okuyorum daha çok. Motivasyonumu o konuda düşürmüyor yani bu açıdan." **Ö8:** "Bazı tabii stres durumları var, yöneticilerin çocuklarının öğrencilerimiz olması gibi, henüz bir sorun yaşamadım ama yaşayacağımı düşünerek hareket ettiğim için." **Ö10:** "O an onun eğer motivasyonunu düşürürse bence öğretmen derse girdiğinde bu çünkü çok insani bir şey gerçekten de psikolojik olarak kendini kötü hissedebilir bu kötü hissetmesi de öğrenciye yansıyabilir çünkü derste daha sert davranabilir çocuğun söylediği bir şey ona daha ters gelebilir çünkü moral bozukluğuyla girdiği için derse öyle olacağını düşünüyorum ama benim kişisel olarak etkilemiyor önceden ama ben de etkileniyordum biraz artık bunu yapmamayı öğrendim."

		Ö11: "Örneğin, şöyle bir düzenleme var şu an burada. Sayılı ders sebebiyle anaokulu ve birinci sınıfı ortak, 2-3 ve 4. Sınıfı ortak bir arada yapıyorum. Ve bu olmayacak bir iş. Çünkü bunların, çok farklı algı seviyeleri var. Konuları bambaşka. Çocuktur diye yapabileceğimiz bir ders değil."

Tablo 4'te, özel okullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin yöneticilerle ve velilerle iletişimleri ve bu iletişimin öğrenci etkileşimine yansımaları üzerine görüşleri ele alınmaktadır. Yönetici ile etkili iletişim kategorisinde, müzik öğretmenlerinin yönetici tutumlarından etkilendikleri görülmekte; bazı öğretmenler yöneticilerin ilgi ve desteklerini olumlu bulurken, diğerleri yönetim tarafından gelen baskı ve anlayış eksikliğinden şikâyet etmektedirler. Yöneticilerin müzik dersleri ve müzik öğretmenliği konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması, bazı öğretmenler için motivasyon düşüren bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Veli ile etkili iletişim kategorisinde, öğretmenler velilerin ders içerikleri ve öğrenci seçimlerine aşırı müdahalelerinden ve çoğu zaman derslerini olumsuz etkileyen baskılarından bahsetmektedirler. Ancak, bu durumun öğretmenin ders sunumunu etkilemesine genellikle izin verilmemekte, öğretmenler profesyonel tutumlarını koruduklarını ifade etmektedirler. Öğrenci ile etkili iletişim kategorisinde, öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumları ve ders işleyişlerinin yönetici ve veli etkileşimlerinden bağımsız olduğu anlaşılmaktadır. Yönetici ile olan ilişkinin öğrencilere yansıması kategorisinde, öğretmenlerin yönetimle olan ilişkilerinin sınıf atmosferine ve öğretmenlerin öğrencilere yönelik tutumlarına etki ettiği görülmektedir. Olumlu yönetici ilişkilerinin öğrencilere pozitif yansıdığı, olumsuz ilişkilerin ise öğretmenin dersi yönetme biçimini ve öğrenci etkileşimini negatif etkileyebileceği belirtilmiştir. Tüm bunlara rağmen öğretmenler "Yönetici ile

Olan İlişkinin Öğrencilere Yansıması" alt kategorisinde görüldüğü gibi yaşanan sıkıntıları öğrencilerine yansıtmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.4. Yöneticilerin Motivasyon Algısı ile İlgili Bulgular

Aşağıda tablo 5'te özel okullarda görev alan yöneticilerin motivasyon algısı, etkili iletişim, müzik alanına uygun isteklerin karşılanması ve ücret politikası olmak üzere üç kategori halinde incelenmiş, verilen yanıtlar ışığında müzik öğretmenleriyle etkili iletişim ve sınıf-materyal alt kategorileri oluşturulmuş ve örnek cümlelerle verilmiştir.

Tablo 5. Yöneticilerin Motivasyon Algısı

Kategoriler	**Alt Kategoriler**	**Örnek Cümleler**
Etkili İletişim	Müzik Öğretmenleriyle Etkili İletişim	**Y1:** "Anladığımızı ve çaba gösterdiğimizi göstermek bence aslında onların derslerinin olmadığı boşluklarda bir araya gelip sohbet etmemiz, hiç değilse kendi alanlarında gördükleri eksikleri bizlerle paylaşmaları ve bu anlamda bizim onlara destek vermeye çabalamamız bence onların motivasyonunu olumlu etkiliyor. Demoralize oldukları anlar tabii ki de oluyor. Her meslek grubunda olduğu gibi. yapmak istediklerini karşısında imkanlar kısıtlıysa eğer, bu onları çok fazla demoralize edebiliyor. Bir kısır döngü yaşayabiliyorlar. İletişim her alanda geçerli. İletişim ne kadar kuvvetli olursa, öğretmenin motivasyonu o kadar yüksek olur diye düşünüyorum. Yani onlara küçük notlar bırakmak bile aslında onları çok motive edebiliyor. Güne iyi başlamalarını sağlamak." **Y2:** "Motivasyonu sağlamanın tek yolu özlük hakkında iyileştirmeler değil, gün içerisinde yaşanan problemlerde muhatap bulabilen insanlar olmak, meslektaşların birbirini muhatap bulabilmesi, kendini ifade ediyor olabilmesi ve değerlendirme sürecinin tek

		yönlü olmadığı herkes tarafından anlaşılması… Bir yönetici, iyi bir öğretmen, iyi bir takım çalışanı, takım arkadaşı çözüm odaklı olduğu sürece çözülemeyecek problem yoktur. Ama dediğim gibi çözülemeyen problemler de yine takım tarafından doğru ifade edildiğinde mutlaka çözüme ulaşacağını düşünüyorum." **Y3:** "Öğretmenimiz sıkıntısını yaşadığı sıkıntıyı ya da işleyişle ilgili aksaklıklara gönül rahatlığıyla idarecisi ile paylaşamadığı sürece hiçbir şekilde yol alamazsın sorunlarda çözülemez karşılıklı birbirimizi dinlersek bu tabi ki müzik öğretmenlerini olumlu yönde etkileyecektir." **Y4:** "Müzik öğretmenine özel bir motivasyon durumu söz konusu değil motivasyon konusunda yine bir birlik beraberlik söz konusu bizim için mesela ayda bir kitap kulübü etkinliklerimiz var herkese açık öğretmenlerimizi buraya bekliyoruz ya da bir etkinlik bittiyse o etkinlikten sonra beraber bir çayımızı kahvemizi içelim manevi anlamda birlikteliğimiz ve teşekkürlerimizi paylaşmak üzere." **Y5:** "Ne kadar olumlu ve açık bir iletişim içinde olursanız eğer o zaman o konudaki öğretmenlerin çalışmaları da öyle oluyor… yaptıklarını takdir ederek başlıyorum aslında işe, çünkü bence öğretmenin yaptığı çalışmadan teşekkür alması çok önemli bir şey yapılan çalışmayı takdir ederseniz o öğretmenin motivasyonunu yükseltir." **Y7: "**Kesinlikle iletişim her zaman herkesi etkileyen bir unsur. Bir okul ortamında çok çok değerli bir beceri. Müzik öğretmenimizin bizim beklentilerimizi çok iyi bilmesi, bizim onun potansiyelini verebileceklerini bilmemiz iletişimimizin kalitesini arttırıyor."

		Y8: "İletişim herkes için çok önemli sadece müzik öğretmenleri için değil fakat müzik öğretmenleri sanatla uğraştıkları için daha duygusal ve olaylara bakış açıları farklı olabiliyor, bu yüzden onların motivasyonunu arttırmak için onları her zaman anlamaya çalışıyoruz. Gerek ülke olarak gerek farklı sebeplerden dolayı insanların çok sıkıldığı, yorulduğu, hırpalandığı bir çağda ve coğrafyada yaşıyoruz. Dolayısıyla birbirimize destek olmamız, takip etmemiz, güvenimizi göstermemiz çok değerli."
Müzik Alanına Uygun İsteklerin Karşılanması	Sınıf-Materyal	**Y1:** "İki adet müzik sınıfımız var. Bir tanesinde daha çok temel müzik becerisi üzerine eğitim verilirken dönüşümlü olarak haftalık bir saat piyano eğitimi piyano odasında yapılıyor. Tabii gönül ister ki tıpkı kurs merkezlerindeki gibi her öğrenciye bir piyano ya da bir enstrümanın öğrenci başına düşmesi. Ancak burada mevcut şartlardan dolayı daha kısıtlamaya gidiliyor… Haftalık bir ders saati aslında yetersiz bu anlamda sanat dersleri için. Müzik de zaten haftalık bir ders saati. Piyano başına iki öğrenci düşüyor burada. Dolayısıyla bu imkanlar daha da geliştirilebilir aslında özel okullar için. Akustik sınıfların yapılması, çocuğun orada kendi performansını sonrasında dinleyebilecek ses kayıt sistemine sahip olunması." **Y2:** "Okulları olarak tabi ki yılın başında sağlanan eğitim materyalleri zaman zaman zenginleşmesi gerekirken bu da bütçe sorunlarıyla karşılaşabiliyorsunuz… mutlaka ki müzik aletlerine geçiş sağlayacak Orff ve ritim grubu tüm o materyallerin zengin bir şekilde sağlanması gerekiyor. İlk okuldan itibaren temel eğitim materyali dediğimiz piyano gibi çalgıların ya da okulun özelleştirmek istediği flüt ya da keman gibi çalgıların öğrenci sayısıyla doğru orantılı olarak temin edilmesi gerekiyor. Ancak okullarda zaman zaman buna yapılan

		yatırımlarla piyano sayısından tutun da keman gibi daha özel müzik aletlerinin çok alınamaması nedeniyle tabii ki özel okul olmasına rağmen eksik kaldığı noktalarda olabiliyor… Hiçbir zaman sonuna kadar sorduğumuzda bir okula öğretmenler, okul müdürlüğü, müzik derslerine yapılan yatırımlar tamamen öyle herkesi inanılmaz derecede yüzde yüz memnun ediyor mu? Hayır. Çünkü bunu sorduğunda Veli de okulda daha çok piyanonun ya da daha çok müzik öğretmeninin ya da müzikle ilgili olarak faaliyetlerin daha çok yer almasını talep edebilir. Öğretmenler de talep edebilir. İşte başarılı okullar bunu dengeleyen okullardır. Başarılı okullar bunu her öğrenciye mümkün olduğunca Müzik materyalleriyle buluşturan okullardır. Biz bunu okulumuzda mümkün olduğunca sağlamaya çalışıyoruz." **Y3:** "Sağlanabildiği sürece çok büyük olumlu etkisi vardır sağlanamadığı sürece de öğretmenin kısıtlayan etkilerdir bunlar… maddi olarak ekipman desteği yapmak onlara güzel sınıflar çocuklarımızın da kendilerini güzel hissedebilecekleri rahat hissedebilecekleri sınıf koşulları hazırlamak önemli özel okullar için." **Y4:** "Piyanoya ilgisi olan öğrenciler ya da gitara kemana ilgisi olan öğrenciler belirlenip küçük gruplara ayrılarak branşlaştık 2 müzik dersimiz var birinde normal klasik kazanımları notaları işte rutin ritimlerini kazanıma işlerken diğerinde de branş bazında çocuklar yetenekleri doğrultusunda çalışıyorlar." **Y5:** "Bence tüm etkiyi sağlayan şey öğretmen eğer öğretmen isterse hiçbir şey olmayan bir ortamda da bir şey yaratabilir ama tabii ki eğer ortamınız müzik dersine uygun koşullarda olursa o zaman üreteceğiniz şeyin niteliği daha farklı olabilir… hiçbir şey olmayan

		bir ortamda da biz müzik öğretmeniyiz ve sesimiz var bedenimiz var o yüzden bunları kullanarak müzik üretebileceğimiz düşünüyorum." **Y6:** "Her öğrencinin atıyorum bir piyanosu olmasını isterdim, Her öğrencinin bir enstrüman çalmasını isterdim. Bizim okul 1200 kişilik bir okul. Bu 1200'ün tüm öğrencilerin bir müzik aletini kullanması güzel olurdu ama bunu yapamadık. İkincisi, müzik öğretmenlerin ders saatlerinin azaltılması gerekir ki aktivitelerin yoğun olması gerekir. Ama maalesef özel okullarda da ekonomik sıkıntılar olduğu için ister istemez onları 30 saate sokuyoruz. 30 saatten sonra da istediğimiz başarıyı elde edemiyoruz açıkçası." **Y7:** Bir müzik sınıfımız var ve bunun yanında orglarımız, piyanomuz, gitarlarımız, elektro gitarlarımız, davulumuz gibi farklı farklı müzik enstrümanlarımız var. Şu an okulumuzun her kademesinde aslında hedeflerimize çok yakın bir başarıyla müzik derslerini yürüttüğümüzü düşünüyoruz. Bazı öğrencilerimiz üniversitede konservatuvar ya da müzik öğretmenliğini okumak bile istiyorlar.
Ücret Politikası		**Y1:** "Elbette ki o ayın 1'inde maaştan sonra eğer güncelleme söz konusu değilse yani sözleşme zamanından sonra anlaştıkları fiyat üzerinden ilerliyorlarsa öğretmenimiz tatmin olmuş demektir ve buradaki performansına da yansır aslında. Ama eğer güncellenen maaşlardan sonra öğretmenimizde bir düşüş motivasyonsuzluk varsa ve biz bunu fark ettiysek zaten gerekli desteği muhasebeden sağlamalarına ricada bulunabiliyoruz." **Y2:** "Okulumuzda şu anda ücret beklentisiyle mutluluk performansı bana göre subjektif de olsa %50'nin

		üzerinde bir oranda sağlanmakta. Daha iyi şartlar sunulmalı mı? Bence daha iyi şartlar tabii ki sunulmalı, her zaman sunulmalı. Meslektaşlarıma baktığımda, yılın ağustos ayında tanıştığımız meslektaşlarımla işlerini yaparken derslere mutlu girdiklerini görüyorum. Ve bu yıl okulumuzda bu yansımaları hem öğrencilerimiz hem okula yansıttıklarını fark ediyorum. Onların takım lideri olarak da her zaman onların özlük haklarını savunmak ve daha iyi taşımak için de benim de görevlerim olduğunu biliyorum." **Y3:** "Bir çalışanın doğrudan motivasyonunu etkileyen bir faktördür ben bunun birinci sırada olduğunu düşünüyorum hatta özellikle değişen Türkiye koşullarında artık bunun birinci sıraya yerleştiğini düşünüyorum maddi olarak doyuma ulaşırsa verdiği emeğin karşılığını aldığını düşünürse motivasyonu artacaktır okula da katkısı tam artacaktır, daha doğrusu öğrenciye." **Y4:** "Ücret politikasını müzik öğretmeni değil herkesin performansını etkilediğini düşünüyorum. Bu sadece müzik öğretmenlerine indirgenemez, okuldaki ücret politikası tüm branşlarla aşağı yukarı aynı yani dolayısıyla hepimiz aynı ülkede yaşıyoruz birbirlerine çok benzer maaşları var her öğretmen ne kadar motivasyonda ise onlar da o kadar motive." **Y5:** "Şu anda devlet öğretmenleriyle özel okulda çalışan bir müzik öğretmeninin arasında çok ciddi bir maaş farkı var özel okul öğretmenleri neredeyse 7 gün çalışıyor ve çok çok daha azına çalışmak zorunda kalıyorlar her şey para değil ancak yaptığınız işin karşılığını banka hesabınızda da görünce tabii ki çok motive eden bir şey bence bir öğretmen aklı ve zihni sağlıklı ve rahat bir biçimde derse girmeli ayın sonunu nasıl getireceğim o ödemeyi nasıl yapacağım diye

		sürekli düşünürseniz eğer farklı şeyler için ayıracağınız zamanı hayatınızın standardına kafa yormakla geçirmiş oluyorsunuz bu nedenle bence kesinlikle ücret politikası öğretmenin performansını çok etkiliyor." **Y6:** "Hani bir deyim vardır ya onu yapamıyoruz aslında. Ne kadar köfte o kadar ekmek o kadar köfte yapamıyoruz işin gerçeği. Bu yüzden biz manevi yönden tatmin oluyoruz. Yani maddi yönden olmasak da manevi yönden tatmin hepimiz için geçerli." Y7: "Bu konuda dürüst olmak gerekirse, şu an Türkiye'de özel okul sektöründe hiçbir öğretmen, eminim tam olarak karşılığını alamıyorlar." Y8: "Ben de bu kurumda bir çalışan olarak, hak ettiğimiz ücreti aldığımızı düşünmüyorum. Türkiye'de bu durum son yıllarda kötü bir hale geldi."

Tablo 5'te, okul yöneticilerinin müzik öğretmenlerinin motivasyonu hakkındaki algılarını özetlemektedir. Etkili iletişim önem taşımakta; öğretmenlerle yöneticiler arasında sağlam bir diyalog geliştirmek öğretmen motivasyonunu artırmaktadır. Yöneticiler, empatik katılımın ve iş birlikçi problem çözmenin önemini tanımaktadırlar. Müzik öğretmenlerinin motivasyonunun, çabalarının tanınması, destekleyici bir ortam ve sınıf dışında anlamlı etkileşimler, örneğin sosyal toplantılar veya takdir notları ile olumlu yönde etkilendiği bildirilmektedir. Müzik bölümünün materyal ihtiyaçlarına ilişkin olarak, yöneticiler, sınıfların yeterli ve kaliteli enstrümanlarla donatılmasının gerekliliği kabul etmektedirler. Bütçe kısıtlamaları bu hedefin tam anlamıyla gerçekleştirilmesine engel olarak gösterilse de, iyi kaynaklanmış bir müzik programının eğitim deneyimini önemli ölçüde zenginleştirebileceği anlaşılmaktadır. Ücret politikası, öğretmen motivasyonunu etkileyen kritik bir faktör olarak görülmektedir. Zamanında ve adil bir ücretlendirmenin, iş yüküyle uyumlu olması halinde öğretmenlerin iş tatmini ve performansını olumlu etkileyebileceği öne sürülmektedir. Karşılaşılan zorluklara

rağmen, mali teşviklerle maddi olmayan takdir şekilleri arasında denge sağlamak için çaba gösterildiği konusunda fikir birliği bulunmaktadır.

4.5. Müzik Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinliklerinin Ders İşleyişine Etkisi ile İlgili Bulgular

Aşağıda tablo 6'da müzik öğretmenlerinin ders dışı etkinliklerinin ders işleyişine etkisi ders dışı etkinlikler (özel gün ve haftalar) kategorisinde incelenmiş ve örnek cümlelerle verilmiştir.

Tablo 6. Müzik Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinliklerinin Ders İşleyişine Etkisi

Kategori	**Örnek Cümleler**
Ders Dışı Etkinlikler (Önemli Gün ve Haftalar)	**Ö1:** "Mesela prova saatleri, provalar yani bize zaman vermedikleri için biz ya derste çalışıyoruz ya da teneffüslerde derste çalıştığımızda dersimiz gidiyor tabi işleyemiyoruz onun yerine prova yapıyoruz, prova saatlerinin teneffüs ve öğle aralarında olması da benim kişisel zamanımı alıyor ve bu da yine çalışma zorluğuna geliyor." **Ö2:** "Derslerimi etkilemesine izin vermiyorum çünkü zaten çalışma programları yapmıyorlar kendi aralarımızdan ödün vererek çalışma yapıyoruz ama benim özel alanlarımda ben çalışma yapmak zorunda kalıyorum teneffüs öğle arası gibi zamanlarımı yapamıyorum, keşke çalışma saatleri verseler." **Ö3:** "Ders kazanımlarını ona göre yapıyorum derste çalışıyorum ama şöyle bir etkisi oluyor her öğrenciyi kullanamıyoruz geri kalan öğrenciler derste boş oturuyor ve müzikten mahrum kalıyorlar." **Ö4:** "Önemli gün ve haftalara yaklaşmadan önce bile hızlıca etkinliklerimi planlamaya ve ders içeriklerini bir kenara bırakıp etkinlik odaklı ders geçirmeyi planlıyorum. Hatta bu yüzden bir velimden şikâyet bile almıştım." **Ö5:** "Bizden sadece 23 Nisan için güzel bir performans bekliyorlar. O kadar. Onun dışında derslerimi etkilemiyor. Çünkü zaten benim son saatlerimin hepsi boş olduğu için yani 5 gün boyunca. O saatte ya da ondan bir önceki saatte alıyorum. O yüzden hiçbir çakışma olmuyor."

	Ö6: "Daha çok ders içeriği değil, daha çok etkinlik odaklı biz çalışıyoruz… Herhangi bir konu işlemek istediğimde mesela buna vakit kalmıyor etkinlik hazırlamaktan." **Ö7:** "Yani özel gün ve etkinlikler için ayrı çalışma saatleri olması gerektiğini düşünüyorum fakat okuldaki çalışma saatleri zaten ders saati olarak çok fazla olduğu için çocuklarla çalışma fırsatımız ders saatlerinde bulabiliyoruz ve bu onların dersin işleyişini engelliyor." **Ö8:** "Direkt sadece özel günlere, sadece programlara çalışıyoruz. Güzel görülebilecek satabileceğiniz bir ürün tırnak içerisinde o şekilde şeylerle uğraşıyoruz. Yani okulun reklamını yapabilmek için elimizden en azından ne geliyorsa onu yapmaya çalışıyoruz." **Ö9:** "Yaptığım etkinlikler özel yetenekli olan çocuklarla. Normal derste işlediklerim, normal standart müfredatta olan şeyler, bu yüzden ders işleyişime etki etmiyor." **Ö10:** "Hazırlık süreçleriniz her şey planlamadan ibaret tabi ki. Bazı etkinlikler çok arka arkaya denk geliyor planlamada siz onların hepsine aynı seviyeye koyarsanız çok sıkılırsınız çünkü haftada bir saat müzik dersiniz var doğru bir planlama yaparsanız etkinlikleri seviyelere bölerseniz ve çalışmaya daha erken başlarsanız o zaman bu konuda bir sorun yaşamazsınız." **Ö11:** "Şu anki okulumda özellikle kültürel farklılık sebebiyle biz Klasik bayramlarımızı çok kutlamadık. Çok sembolik kutladık hatta. Bunlar benim bildiğimin dışındaydı. Fakat daha farklı özel günler kutladık. Daha değişik etkinlikler yaptık… Ama tabii ki bu özel etkinlik günleri yaklaştığı zaman, ya da prova yaklaştığı zaman çok baskı altında hissediyorum." **Ö12:** "Beni en çok zorlayan şeylerden bir tanesi hem ders içeriğini yetiştirmek hem de özel günlere hazırlanmak. Ne teneffüsüm kalıyor ne öğle aram." **Ö13:** "Tabi ki etkiliyor. Derste bazen sadece etkinlik çalışıyorum, planlama da yapsak bir dönem içerisinde 10'u aşkın etkinlik oluyor, Yöneticim planlama yap diyor ama maalesef her şey göründüğü kadar kolay değil."

Tablo 6'da özel okullarda müzik öğretmenlerinin önemli günler ve haftalar için düzenledikleri ders dışı etkinliklerin, akademik müzik eğitimi üzerindeki etkilerini incelemektedir. Öğretmenler, prova ve etkinlik hazırlıkları nedeniyle hem ders saatlerinde hem de kişisel zamanlarında kısıtlamalar yaşadıklarını bildirmişlerdir. Etkinliklerin düzenlenmesi için yeterli zaman ayrılmadığından, bu hazırlıklar ders saatlerine yayılmakta ve akademik içeriğin tam olarak işlenmesini engellemektedir. Bazı öğretmenler etkinlik hazırlıklarının öğrencilerin müzikten gerektiği kadar yararlanmasına engel olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenler ayrıca, özellikle milli bayramlar gibi belirli günler için yüksek performans beklentisi altında olduklarını, bu durumun da ders planlarını ve içeriklerini etkilemek zorunda bıraktığını belirtmişlerdir. Etkinliklerin okulun tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ile uyumlu olma eğilimi gösterdiği ve öğretmenlerin yaratıcılıklarını ve öğrencilerin genel müzik deneyimlerini kısıtladığı gözlemlenmiştir.

4.6. Yöneticilerin Müzik Dersinin Görünürlüğüne ilişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Aşağıdaki tabloda özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik dersinin görünürlüğüne ilişkin görüşleri müzik dersinin reklam aracı olması kategorisinde incelenmiş, örnek cümlelerle birlikte tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Yöneticiler İçin Müzik Dersinin Görünürlüğüne İlişkin Görüşleri

Kategori	**Örnek Cümleler**
Müzik Dersinin Reklam Aracı Olması	**Y2:** "Müzik öğretmenleri senkronize çalıştığında o okul çok dinamik, çok canlı bir okul oluyor. Bu sizin teneffüslerinizde öğrencilere, velilere yansıyor. Ve o okul inanılmaz güçlü okul kalıyor." **Y3:** "Özel okul sonuçta bir vitrindir sosyal etkinliklerimiz o yüzden güzel etkinliklerle çocuklarımızın ilgi alanlarını geliştirmek geliştirmelerini istiyoruz müzik öğretmenlerimizden."

	Y5: "Müzik alanı veliye sunum yapılacak bir alan okulun vitrinini oluşturduğu için öğretmenin kesinlikle iyi bir planlama yapması lazım… yapılan bu sunumlar okulun vitrinini temsil ediyor yani veli sizi o etkinliklerden tanıyor daha çok." **Y6:** "Daha çok velilerin beklentisi önemli. Biz veli ağırlıklı çalıştığımız için onların memnuniyetini karşılamamız lazım. Burası bir özel okul, müzik öğretmenleri de okulun vitrinini oluşturuyor." **Y7:** "Müzik dersi bir vitrindir özel okul için. Nasıl kupalarımız okulun girişinde gösteriliyorsa, gösterilerimiz, etkinliklerimiz de aslında bizim gurur kaynağımız oluyor."

Tablo 7'de müzik derslerinin özel okulların pazarlama ve tanıtım stratejilerinde nasıl bir reklam aracı olarak kullanıldığına dair öğretmenlerin görüşleri yer almaktadır. Özel okulda görev yapan yöneticiler, müzik derslerinin ve etkinliklerinin okulun dışa açık yüzünü ve dinamizmini yansıttığına işaret etmektedirler. Söz konusu etkinliklerin veliler ve potansiyel öğrenciler nezdinde okulu canlı ve dinamik kılan önemli bir unsurlar olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca yöneticiler, müzik öğretmenlerinin etkinlikler aracılığıyla okulun ilgi alanlarını ve müziksel faaliyetlerini geliştirme beklentisi içinde oldukları belirtilmektedir. Bu tür sunumlar, okulun prestijini ve eğitim kalitesini velilere ve topluma sergileme fırsatı sunmaktadır. Velilerin beklentilerinin ve memnuniyetlerinin özel okullar için hayati önem taşıdığı ve müzik öğretmenlerinin bu beklentileri karşılamada önemli bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Özetle, müzik öğretmenleri ve etkinlikleri, özel okullarda vitrin oluşturmanın ve kurumun değerini artırmanın temel yönlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özel okullarda müzik dersine yönelik yönetici beklentileri ve müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarını ortaya çıkarmayı hedefleyen bu araştırmanın başlıca sonuçları şu şekilde sıralanabilir:

Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinden Beklentileri ile İlgili Sonuçlar

Özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik öğretmenlerinden ders içi beklentileri yapılan araştırmanın sonucunda değerlendirildiğinde, yöneticilerin müzik öğretmenlerinden ders içinde ana beklentileri müzik dersini ve müziği sevdirmeleri, öğrencilerin yetenek keşfinin yapılması ve keşfedilen yeteneklere göre öğrencileri bir çalgıya yönlendirmeleri ve müzik kültürünü benimsetmeleridir. Yapılan görüşmede bir yönetici müzik dersinden ana beklentiyi yöneticilerin değil velinin oluşturduğunu aktarmıştır.

Özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik öğretmenlerinden ders dışı beklentileri, tören ve özel günler alt kategorisi içerisinde belirlenmiş ve yapılan araştırma sonucunda değerlendirildiğinde, özel okulda görev yapan yöneticiler tören, özel gün ve çeşitli etkinliklerde müzik öğretmenlerinin başrolde olması gerektiğini, törenin çoğunu müzik öğretmeninin diğer branşlarla birlikte planlaması gerektiğini belirtmiştir. Sadece özel gün dışında özel okullar içerisinde bulunan çeşitli etkinliklerde de müzik öğretmenlerinin en önde olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik öğretmenlerinden ders dışındaki bir diğer beklentileri, veli toplantıları alt kategorisi içerisinde belirlenmiş ve yapılan araştırma sonucunda değerlendirildiğinde, sadece bir yönetici dönemlik veli toplantıları, kapı karşılama ve nöbetlerden bahsetmiştir. Müzik öğretmenleriyle yapılan çalışmalarda müzik öğretmenleri, dönemlik veli toplantıları, kapı karşılamaları, gün, akşam ve sabah nöbetlerinin okul içerisinde ders dışı beklenti olarak yöneticilerinden geldiğini ve istenilen etkinlik, törenler ve özel günlerle birlikte bu durumun altından kalkmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik öğretmenlerinden ders içi beklentileri tartışıldığında, beş yönetici benzer cevaplar vermiş, sadece Y6 ve Y7 farklı bir cevap vermiş olup, Yöneticilerin çalıştığı kurumun çok sayıda öğrenciden oluşması, sosyo-kültürel farklılık gibi sebeplerden, kendi beklentilerinden çok veli beklentisini önemli bulduğu düşünülmektedir. Y6 butik bir özel okulda görev yaparken Y7'nin ise uluslararası bir özel okulda görev yapması aslında özel okulların genelde veli odaklı olduğunu düşünmeye sebebiyet vermektedir. İki okulun da farklı sosyo-kültürel yapıları ve farklı konumları bu okulları birbirinden ayırdığı kadar, birbirine benzettiği de görülmektedir. Butik özel okullar ve uluslararası özel okullar, ticari boyutu, kendi müfredatlarından daha fazla önem verdiği düşünülmektedir. Özel okulların yapısı ve ticari boyutu gereği, yöneticiler yapılan etkinliklerde müzik öğretmenlerinin etkin rol almasını beklemektedirler. Bu beklenti, araştırmaya dahil olan her tür özel okul için geçerlidir. Özel okulların ticari boyutu arttıkça, istenilen etkinliklerin de arttığı düşünülmektedir.

Ders dışı beklentiler değerlendirildiğinde sadece Y1 bu durumdan bahsetse de, müzik öğretmenleriyle yapılan çalışmalarda müzik öğretmenleri, dönemlik veli toplantıları, kapı karşılamaları, gün, akşam ve sabah nöbetlerinin okul içerisinde ders dışı beklenti olarak yöneticilerinden geldiğini ve istenilen etkinlik, törenler ve özel günlerle birlikte bu durumun altından kalkmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum Öncel (2023)'ün "Şanlıurfa'da bulunan özel öğretim kurumlarında uygulanan müzik eğitimi derslerinin öğretmen ve yönetici görüşleri üzerinden değerlendirilmesi" adlı çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Öncel (2023) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin ders dışı görevlendirme temasını oluşturmuş ve bulduğu sonuca bakıldığında, öğretmenler, bu görevlendirmelerin performansını olumsuz etkilediğini beyan etmiştir. Yılmaz (2019)'ın "devlet okulları ve özel okullarda çalışan ortaokul müzik öğretmenlerinin çalışma şartlarına yönelik durum değerlendirmesi" adlı çalışmasında da "okul yönetiminin müzik dersini yalnızca yapılacak etkinliklerde kullanılan ders olarak görmesi okul yönetimi ile aramızda iletişim sorunu oluşturuyor" sonucuyla bu araştırmanın sonucunun benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Müzik Öğretmenlerinin Çalışma Koşulları ile İlgili Sonuçlar

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin değerlik algısı ele alındığında, müzik öğretmenlerinin çoğunluğu kendilerini okullarının en alt tabakasında ve değerli hissetmediklerini, akademik ve uygulamalı olarak branş farkı yaratıldığı ve akademik derslere göre düşük değerde hissettiklerini, alanla ilgili bilgi sahibi olmayan yöneticilerin işlerine karıştıklarını ve etkinlikleri istedikleri gibi hazırlayamadıkları, istedikleri öğrencileri etkinliklerde seçemediklerini beyan etmişlerdir. Aynı zamanda okul içerisinde yaşanılan baskılar dışında veli baskısı yaşadıklarını, velilerin yöneticilere öğretmen şikayeti yaptığını dile getirerek, ders içeriklerini önemsediklerinde özel okullarda akademik başarının temel olduğunu, ders içeriğini daha serbest belirlediğinde ise müzik dersinin değerli bir ders olduğunu geri dönüt olarak aldıklarını beyan etmişlerdir. Bu dönütler sonrası özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin çoğunluğu kendini değersiz hissetmektedir. Araştırmada yer alan sadece bir müzik öğretmeni çalıştığı kurumun isteklerini yerine getirdiğini ve herhangi bir sorun yaşanıldığında idarenin her zaman destekçi olduğunu beyan etmiştir. Bu durum öğretmenin iletişim becerisi, yöneticileriyle iletişimi, meslek deneyimi ile alakalı olabilir.

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin ücret politikası ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, müzik öğretmenlerinin hiçbiri verilen ücretlerden memnun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Müzik öğretmenleri çalışma koşullarının ağır olması, iş yükünün fazlalığı fakat verilen ücretin düşüklüğü sebebiyle motivasyonlarının çok düştüğünü, bazen okula bile gitmekte zorlandıklarını, değişen ekonomik şartlarda özel okulların hamle yapmakta çok geç kaldığını beyan etmişlerdir. Motivasyon kaybı ve düşük ücrete rağmen öğretmenler, yaptıkları işin içsel bir motivasyon olduğunu söyleyerek yaptıkları mesleğin herhangi bir meslekle karşılaştırmayı doğru bulmadıklarını da dile getirmişlerdir. Özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri geçimlerini sağlamak için özel ders verme gibi ek işler yapmak zorunda kalmışlardır.

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin çalışma koşulları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin hafta içi 5 gün dışında hafta sonlarında da

çalıştıkları, veli toplantıları, şube öğretmen kurulu toplantıları, ders dışı etkinlikler, kulüpler ve öğrenci porfolyolarıyla beraber çalışma saatlerinin ve günlerinin çoğaldığını, bununla birlikte verilen ücretin birbiriyle uyuşmadıklarını beyan etmişlerdir. Müzik öğretmenleri ayrıca sağlık sorunları yaşadıklarında izin almanın çok zor olduğunu da dile getirmişlerdir. Çoğu müzik öğretmeni ders saatlerinin fazla olmadığını dile getirmekle beraber, bir öğretmen ise ders saatinin kendisine söylenenden çok daha fazla olduğunu söylemiş ve öğretmenlerin tamamı ders saatleriyle birlikte ekstra ders dışı işlerin çalışma koşullarının ağırlaştırdığını da dile getirmiştir. Araştırmaya katılan Ö6 ve Ö13 ise diğer katılımcılardan farklı olarak her kademeye girdiğini ve bu durumun zor geldiğini çocuklarla iletişimde anlık yaş farkı değişiminin zor olduğunu dile getirmiştir. Ö11, uluslararası bir özel okulda çalıştığı için diğer müzik öğretmenlerinden farklı olarak dilsel ve kültürel zorlanmalar yaşadığını beyan etmiştir. Ö11, çalıştığı kurumda farklı kültürlerden ve farklı ülkelerden gelen çocuklarla müzik dersinde zorlandığını belirtmiştir. Ö11 örneğinde, uluslararası okulda çalışan bir müzik öğretmeninin yaşadığı sorunlara ışık tutulduğu düşünülmektedir. Farklı ülkelerden gelen çocukların dil seviyelerinin aynı olmaması, farklı enstrüman bilgileri ve farklı coğrafyalardan gelen müzik kültürü farklılıkları nedeniyle müzik öğretmeninin zorlandığı düşünülmektedir.

Çıkan sonuçlar ışığında, özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri kendilerini değersiz hissettikleri görülmektedir. Bu durum, Kale ve Gül (2020)'ün "devlet okulları ve özel okullardaki müzik eğitimi uygulamalarına ilişkin bir değerlendirme" isimli çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Özel okul türü ve öğretmen kıdemi fark etmeksizin her öğretmen aldıkları maddi ücretten memnun olmadığını, çok çalıştıklarını ve bunun maddi olarak karşılığının olmadığını söylemiştir. Yine Kale ve Gül (2020)'ün çalışmasında özel okulda görev yapan öğretmenlerin karşılıklarını alamadıkları ve iş yüklerinin ağır olduğu benzerlik göstermekle birlikte aynı çalışmada devlet okulunda görev yapan müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarıyla benzerlik göstermemektedir. Bu durum özel okullardaki çalışma koşullarının devlet okullarındakine göre çok daha ağır olduğunu gösterdiği düşünülmektedir. Aynı zamanda Yılmaz (2019)'ın "devlet okulları ve özel okullarda çalışan ortaokul müzik öğretmenlerinin çalışma şartlarına yönelik durum

değerlendirmesi" adlı çalışmasıyla ve Öncel (2023)'in çalışmasıyla da benzerlik göstermektedir. Bu durum müzik öğretmenlerinin ağır çalışma koşulları olduğu ve bunun karşılığında maddi karşılığını alamadıkları, sosyal hayatlarına kadar etkilediği düşünülmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Ö5 ve Ö10 olumlu yönde dönüt yapmışlardır. Ö10 örneğinde uzun süre müzik öğretmenliği yaptıktan sonra, şu anda okul yöneticiliği yapıyor olmasından kaynaklanan olumlu cevaplar verdiği düşünülmektedir.

Müzik Öğretmenlerinin İletişim Performansları ile İlgili Sonuçlar

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin yönetici ile etkili iletişim kategorisinde yönetici tutumu alt kategorisi yapılan araştırma sonucunda değerlendirildiğinde, müzik öğretmenlerinin yöneticileri ile iletişiminin ders içi ve ders dışı motivasyonu etkilediği ortaya çıkmıştır. Yöneticilerin pozitif yaklaşımları öğretmenleri olumlu, negatif yaklaşımları ise öğretmenleri negatif etkilemektedir. Veli bazlı değerlendirmeler ve ders hakkında bilgileri olmamasına rağmen kolay eleştiri yapılması, öğrenci seçimlerine karışılması müzik öğretmenlerini negatif yönde etkilemektedir. Bir müzik öğretmeni yöneticilerinin derslerini izlemesinden rahatsız olduğunu dile getirmiştir. İki müzik öğretmeni ise yönetici ile ilişkisinin ders işleyişlerini olumlu yönde etkilediğini beyan etmiştir. Ö11 ise çalıştığı kurumda, öğrenci sayısının azlığı sebebiyle sınıf birleşimi yapıldığını ve bu durumun idareden geldiğini beyan etmiştir. Müzik dersinde sınıfları birleştirmek, özellikle ilkokul çağındaki bir çocuk için her sene alacağı kazanım farklı olduğundan yanlış olduğu düşünülmektedir. Müzik dersinin her sınıf ve yaş grubu için önemli olduğu bilinmektedir.

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin veli ile etkili iletişim kategorisinde veli tutumu değerlendirildiğinde, öğretmenlerin genelinin veli tutumunun ders işleyişine negatif yönde etkisi olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenler, öğrencilere rahat davranamadıklarını, velilerin ders işleyişi ve etkinliklerde öğrenci seçimlerine karıştıklarını vurgulamıştır. İki müzik öğretmeni ise bu konuyla ilgili bir sorun yaşamadığını söylemiştir.

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin öğrenci ile etkili iletişim kategorisinde yönetici ile olan iletişimin öğrencilere yansıması alt kategorisi yapılan araştırma sonucunda değerlendirildiğinde, yönetici tutumunun öğrenci ile iletişimlerine yansıdığını söylemekle birlikte, yaptıkları işin öğrencilere yansımaması gerektiğini ve bunun için çabaladıklarını da beyan etmişlerdir. Bir müzik öğretmeni ise yöneticilerin çocukları öğrencisi olduğunda kendisini rahat hissedemediğini dile getirmiştir.

Sonuçlar doğrultusunda, özel okulda görev yapan müzik öğretmenleri için yönetici tavırları hayati bir önem taşımaktadır. Pozitif ve destekleyici yönetici davranışlarının öğretmen motivasyonunu artırması, öğretmenin ders içi performansına doğrudan yansıdığı düşünülmektedir. Tersine, eleştirel veya dikkatsiz yönetici tutumları, öğretmenlerin moralini bozabilir ve ders işleyişine olumsuz etki edebileceği düşünülmektedir Velilerin ders içerikleri ve pedagojik yaklaşımlara müdahaleleri, öğretmenlerin özgürce ve etkili bir şekilde ders işlemesini engelleyebilir. Bu durum, eğitim sürecinde öğretmenin özerkliğine ve profesyonel yargısına saygı duyulması gerektiğini vurgular. Velilerin eğitim sürecine katılımı önemli olmakla birlikte, bu katılımın öğretmenin mesleki alanını ihlal etmeden dengeli bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Giral (2013) "müzik öğretmenlerinin mesleki yaşantılarında karşılaştıkları problemler" adlı yüksek lisans tezinde veli ve öğrencilerin müzik dersine yeteri kadar önem vermemesinin müzik öğretmenlerinde mutsuzluk duygusu yarattığı ve bu durumun kendilerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Öncel (2023)'de benzer sonucu bulmuştur. Veli beklentisi ile ilgili sorun yaşamayan öğretmenlerin, çalıştıkları kurumların bulundukları sosyo-kültürel çevre farklılıkları sebebiyle sorun yaşamadığı düşünülmektedir. Ö8'in çalıştığı kurumda yönetici çocuklarının öğrencisi olduğunda yaşadığı stres durumunun yöneticileri ile olan iletişim becerisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yöneticilerin Motivasyon Algısı ile İlgili Sonuçlar

Özel okulda görev yapan yöneticilerin etkili iletişim kategorisinde, müzik öğretmenleri ile etkili iletişim alt kategorisinde yapılan araştırmanın sonucu

değerlendirildiğinde, yöneticilerin, müzik öğretmenlerini motive etmek için gün içerisinde yaşanan sorunları açık dille paylaşılması gerektiği, iletişim kanallarının açık olması gerektiğini ve müzik öğretmenlerine sadece maddi olarak değil manevi anlamda da destek olduklarını beyan etmişlerdir. Müzik öğretmenlerinin motivasyonunu artırmak için etkili iletişim, takım çalışması, destek ortamı ve takdirin önemini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin işleyişle ilgili sıkıntıları paylaşma ihtiyacı hissettiği ve bu paylaşımın yöneticilerle ve meslektaşlarla sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, öğretmenler arasında dayanışma ve birlik ruhunun motivasyonu artırdığı ve yapılan çalışmaların takdir edilmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgular, müzik öğretmenlerinin motivasyonunu artırmak için uygulanabilir stratejiler geliştirmek için önemli bir temel oluşturmaktadır.

Özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik alanına uygun ihtiyaçların karşılanması kategorisinde, sınıf-materyal alt kategorisinde yapılan araştırmanın sonucu değerlendirildiğinde, müzik dersiyle ilgili materyallerin karşılanması gerektiğini, her öğrencinin bir enstrüman çalması gerektiğini, sınıfların çoğaltılması ve bazı durumlarda daha fazla imkan ve donanıma sahip olunması gerektiğini vurgulamışlardır. Ders saatinin fazlalaştırılması, enstrüman sayılarının artırılması özel okulda görev yapan yöneticilerin görüşlerindendir. Bir yönetici ise müzik öğretmenlerinin ders saatinin düşürülmesi ve daha fazla materyal ile etkinlik çıkartması gerektiğini vurgulamıştır. Y7 okulda müzik derslerini başarılı yürüttüğünü ve enstrümanların yeterliği olduğunu söylese de bu durum aynı kurumda görev yapan Ö11'in görüşleriyle çelişkilidir. Ö11 okulda büyük ölçüde materyal eksikliği yaşadığını söylese de Y7 bu görüşlerin tam tersi cevap vermiştir. Bu durum Y7'nin cevaplarını özel okulun ticari boyutunu düşünerek verdiği düşünülmektedir.

Özel okulda görev yapan yöneticilerin ücret politikası ile ilgili görüşleri ele alındığında, yöneticilerin hepsinin müzik öğretmenlerinin değişen ekonomik şartlarda maddi anlamda motive olamadıklarını dile getirdikleri görülmektedir. Bir yönetici devlet okulunda görev alan müzik öğretmenleri ile özel okulda görev alan müzik öğretmenlerinin maddi anlamda arasında çok fark olduğunu dile getirmiş ve özel okulda çalışan müzik öğretmenlerinin daha ağır şartlarda daha düşük ücretle çalıştıklarını beyan etmiştir.

Sonuçlar ışığında, yöneticiler müzik öğretmenlerinin motivasyonunu artırmak için çeşitli denemeler yapmaya çalıştığı görülmektedir. Çoğu yönetici bunu sadece müzik öğretmeni özelinde yapmadıklarını beyan etmişlerdir. Kurumsal (zincir) okullardaki yöneticilerin, butik okullardaki yöneticilere kıyasla durumlara daha yüzeysel baktığı düşünülmektedir. Yöneticilerin sınıfın uygunluğu, ders saati ve uygun materyal bulunması konusundaki görüşleri müzik öğretmenlerinin görüşleriyle tutarlılık göstermektedir. Butik okullarda okul kurucusunun ulaşılabilirliği ve hızlı temin imkanı, kurumsal (zincir) okullara kıyasla farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Kurumlar ne kadar fazla şubeli ise müzik alanına uygun materyal ve isteklerin karşılanması da bir o kadar uzun sürdüğü düşünülmektedir. Bu araştırmada Y5 aynı zamanda aktif müzik öğretmenliği yaptığı için, alan bilgisi dahilinde cevapladığı düşünülmektedir.

Özel okulda görev yapan yöneticiler yine aynı şekilde ücret politikasının müzik öğretmenlerini tatmin etmediğini beyan etmişlerdir. Bu cevaplar müzik öğretmenlerinin verdiği cevaplarla fikir birliği sağlamıştır.

Müzik Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinliklerinin Ders İşleyişine Etkisi ile İlgili Sonuçlar

Özel okulda görev yapan müzik öğretmenlerinin ders dışı etkinlikler (önemli gün ve haftalar) kategorisinde ders dışı etkinliklerin ders işleyişine etkisi alt kategorisi yapılan analizler sonucunda değerlendirildiğinde, müzik öğretmenlerinin çoğu önemli gün ve haftalar ile ilgili çalışmaların ders işleyişine etkisi olduğunu, derste belirledikleri müfredatı işlemeyi bırakıp, önemli gün ve haftalarla ilgili etkinliklere çalıştıklarını söylemişlerdir. Müzik öğretmenlerinden iki tanesi ders içerisinde öğrenci çalıştırmayı uygun bulmadığı için, kendisinin ve öğrencinin bireysel zamanından (öğle arası, teneffüsler) feragat ederek çalıştırdığını söylemiştir. Müzik öğretmenlerinden bir tanesi ise ders içerisinde, önemli gün ve haftalarda yapılacak etkinlikler için sadece yetenekli öğrencileri çalıştırdığını ve geri kalan öğrencilerin izlediğini beyan etmiştir. Müzik öğretmenlerinden bir tanesi ise dersine etki etmediğini söylemiştir. Ö11 uluslararası bir özel okulda çalıştığı için önemli gün

ve haftaları çok sembolik kutladıklarını fakat bunun yerine farklı etkinlikler yaptığını dile getirmiştir. Bu durum uluslararası özel okulların diğer özel okullardan farklılığını göstermektedir.

Sonuca bakıldığında müzik öğretmenlerinin bir kısmı, önemli gün ve haftalarla ilgili çalışmaların ders işleyişine etkisi olduğunu ve derste müfredat yerine etkinlik çalıştıklarını söylemişlerdir. Özel okul türü ve yönetim anlayışına göre değişen etkinlik sıklıklarının bu öğretmenleri etkilediği düşünülmektedir. Öğretmenler kendi kişisel zamanlarından mesleki profesyonellikleri için ve işlerini yetiştirebilmek için feragat etmektedirler, bu durum aslında yönetici tarafından fark edilmeli ve planlama yapılmalı fakat hiçbir müzik öğretmeni bunu dile getirmemiştir, bu durumun müzik öğretmenlerinin çalışma koşullarını hem ağırlaştırdığı hem de motivasyonunu düşürdüğü düşünülmektedir.

Bu konuda olumlu görüş bildiren Ö5'in meslekteki ilk yılı ve çalıştığı kurumun etkinlik sıklığının az olması sebebiyle sorun yaşamadığı düşünülmektedir. Ö10 ise aynı zamanda yöneticilik de yaptığı için sorun yaşamadığı düşünülmektedir.

Yöneticiler İçin Müzik Dersinin Görünürlüğü ile İlgili Sonuçlar

Özel okulda görev yapan yöneticilerin müzik dersinin reklam aracı olma kategorisine dahil edilen görüşlerine göre, özel okulların veli ağırlıklı çalıştığını dile getiren yöneticiler müzik dersinin bir vitrin olduğunu ve okulun vitrininin okulun ticari boyutunu geliştirdiğini beyan etmişlerdir.

Sonuç itibarıyla, araştırmada dört yöneticinin bu konuda örnek teşkil eden ifadelerine yer verilmiştir; hem müzik öğretmenleri hem de özel okullarda görev yapan yöneticiler, özel okulların ticari yapısına uygun olarak müzik dersinin etkili bir pazarlama aracı olarak kullanıldığını kabul ettikleri düşünülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, yöneticilerin müzik dersini bir reklam aracı olarak gördüklerini ortaya koyan benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

1. Özel okul yöneticileri için müzik öğretmenlerinin motivasyonunu ve ders içi etkinliklerini artıracak liderlik eğitimleri düzenlenebilir.
2. Yöneticilerin, müzik derslerini ve etkinliklerini izlemelerinin öğretmenler üzerinde olumlu bir etki yaratacak şekilde yapıcı geri bildirim ve destek sağlamaları teşvik edilebilir.
3. Velilerin ders süreçlerine müdahalesini azaltmak için aile eğitim programları geliştirilebilir. Bu programlar, müzik eğitiminin önemi ve öğretmenlerin profesyonel otoritesine saygı duymanın gerekliliği üzerine odaklanılabilir.
4. Müzik öğretmenlerinin profesyonel gelişimine yönelik programlar, onların pedagojik ve müzikal becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanabilir. Böylelikle, ders dışı etkinlikler ve törenlerde daha başarılı performans sergileyebilirler.
5. Özel okullarda ders dışı etkinliklerin planlanması ve öğretmenlerin katılımı için daha etkili zaman yönetimi stratejileri geliştirilebilir.
6. Müzik öğretmenlerinin ihtiyaç duyduğu sınıf materyalleri ve müzik aletleri, okul yönetimleri tarafından zamanında ve yeterli miktarda sağlanabilir.
7. Müzik öğretmenlerinin ücret politikası ve genel çalışma koşulları gözden geçirilebilir ve ekonomik şartlara uygun düzeltmeler yapılabilir.
8. Müzik eğitiminin sadece pazarlama amaçlı değil, aynı zamanda öğrencilerin müziksel ve estetik gelişimlerini destekleyecek bir araç olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanabilir.
9. Okul yönetiminin öğretmenleri değerli bulduğunu hissettirmesi ve takdir etmesi için ödüllendirme ve takdir etme yöntemlerinin benimsenmesi düşünülebilir.
10. Bu çalışmanın, daha büyük bir çalışma grubuyla gerçekleştirilmesi ve İzmir ilinde gerçekleştirilen bu çalışmanın benzer metodolojiyle farklı illerdeki okullarda da yürütülmesi önerilebilir. Böylece, İzmir özelindeki bulguların diğer illerle karşılaştırmalı analizi, bölgesel farklılıkları ve eğitim politikalarının yerel etkilerini daha iyi anlamak adına değerli veriler sunabilir.

KAYNAKÇA

1. Akkan, B. E., Candaş, A., & Deniz, S. G. M. B. (2011). Devlet ilköğretim okullarında ücretsiz öğle yemeği sağlamak mümkün mü? Farklı ülke modelleri ve Türkiye'ye yönelik öneriler. Açık Toplum Vakfı.
2. Akyüz, Y. (2015). Türk eğitim tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2015). Pegem-Akademi Yayınları.
3. Balcı, A. (2004). Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler (4th ed.). Pegema Yayıncılık.
4. Bolay, S. H., & Diğerleri. (1996). Türk eğitim sistemi, alternatif perspektif. Türk Diyanet Vakfı.
5. Bozyiğit, S. (2017). Özel okulların eğitim hizmetlerine ilişkin veli beklentisi ve algısı: Nitel bir araştırma. International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS).
6. Cincioglu, O. (2011). Eğitimde gizli müfredat ve öğretmen ilişkisi. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 15.
7. Coşkun, G. C. S. (2020). Özel okul öğretmenlerinin çalışma sorunları üzerine nitel bir araştırma: Elazığ ili örneği. Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, 7(13).
8. Çokgezen, M., & Terzi, N. (2008). Türkiye'de devletin eğitime müdahalesinin yeterli gerekçesi var mı? Liberal Düşünce, 49(13).
9. Çuhadar, C. H. (2016). Müzik ve müzik eğitimi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(1).
10. Demirtaş, Z. (2010). Okul kültürü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. Eğitim ve Bilim, 35(158).
11. Ensari, H. (2002). Eğitimde kalite arayışları ve özel okullar paneli. Özel Okullar ve Eğitimde Kalite (Ed: İ. Erdoğan). Özel Okullar Derneği Yayını.
12. Engin, A. O., & Seven, M. A. (n.d.). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. Dergi Park. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/32119

13. Garipağaoğlu, B. Ç. (2015). Özel okul sektörü ve etik dışı başarı mühendisliği uygulamaları. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(3).
14. Gençel-Ataman, Ö., & Okay, H. (2009). İlköğretim müzik öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma dayalı ilköğretim müzik dersi öğretim programına yönelik görüşleri (Balıkesir ili örneği). 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Balıkesir.
15. Giral, E. (2013). Müzik öğretmenlerinin mesleki yaşantılarında karşılaştıkları problemler (Sivas ili örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
16. Gürler, M. (2020). Devlet okuluyla özel okul arasındaki farklar. Kapadokya Eğitim Dergisi, (1).
17. İlgar, L. (2014). Özel okul ve devlet okulunda görev yapmış sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki farklılıklara ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi.
18. İmik, Ü., & Haşhaş, S. (2020). Müzik nedir ve hayatımızın neresindedir. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 6(2), 197.
19. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2024).
20. Kandemir, Y. (2015). Devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. İstanbul, Türkiye.
21. Kırmızı, R. (2014). Özel liselerin Türk eğitim sistemindeki yerinin iktisadi ve mali açıdan değerlendirilmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi. Türkiye, Aydın.
22. Kulaksızoğlu, A., Çakar, M., & Dilmaç, B. (1999). Türkiye'de ve dünyada özel okulların yapısı ve işleyişi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (11), 219-232.
23. Kurt, Ö. (2016). İlkokul mekanlarının çocuk gelişimi ve mekan algısına etkilerinin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
24. Küçükkaplan, U. (2013). Arabesk: Toplumsal ve müzikal bir analiz. Ayrıntı Yayınları.

25. Memduhoğlu, H. B. (2008). Türk eğitim sisteminin genel yapısı (Amaçlar, Temel İlkeler ve Okul Sistemi). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi (Ed: H.B. Memduhoğlu ve K.Yılmaz). Pegem.
26. Metin, M., & Özcan, A. (2014). Eğitimle ilgili temel kavramlar. Eğitim Bilimine Giriş. Pegem A Yayıncılık.
27. Nartgün, Ş., & Kaya, A. (2016). Özel okul velilerinin beklentileri doğrultusunda okul imajı oluşturma. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(2).
28. Öncel, B. (2023). Şanlıurfa'da bulunan özel öğretim kurumlarında uygulanan müzik eğitimi derslerinin öğretmen ve yönetici görüşleri üzerinden değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Harran Üniversitesi.
29. Otacıoğlu, S. (2007). İlköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (21), 134-139.
30. Özkaya, N. (1993). Özel eğitim kurumlarının eğitim sistemimizdeki ve sosyoekonomik yapı içindeki yeri. Türkiye ve Dünyada Özel Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi (14 Ekim 1992- Seminer). TO Yayınları.
31. Öztopalan, E. (2007). İlköğretim düzeyindeki özel okullar ile devlet okullarının 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
32. Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1).
33. Say, A. (1997). Müzik tarihi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
34. Say, A. (2001). Müzik öğretimi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
35. Şendurur, Y., & Akgül Barış, D. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(1).
36. Türk Dil Kurumu. (2024). https://sozluk.gov.tr
37. Uçan, A. (1994). İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
38. Uçan, A. (1996). İnsan ve müzik insan ve sanat eğitimi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

39. Uçan, A. (1997). Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
40. Uçan, A. (2018). Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum. Arkadaş Yayınları.
41. Ustaoğlu, B., & Barış, D. (2017). Özel okullardaki öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin müzik dersine ilişkin görüşleri. International Journal of Human Sciences, 14(4).
42. Uygun, S. (2003). Türkiye'de dünden bugüne özel okullara bir bakış (Gelişim ve etkileri). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, (36)1-2.
43. Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. İbad Sosyal Bilimler Dergisi, 10.21733/ibad.871703
44. Ünder, H. (1999). Tevhid-i Tedrisat: Gerekçe ve uygulama. Öğretim Birliğinin 75. Yılı Eğitim Bilimlerinin Dünü, Bugünü ve Yarını Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s.79-94.
45. Üzümlü, S. (2019). Özel okullarda ve devlet okullarındaki müzik eğitimini farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı.
46. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9th ed.). Seçkin Yayıncılık.
47. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
48. Yılmaz, M. (2019). Devlet okulları ve özel okullarda çalışan ortaokul müzik öğretmenlerinin çalışma şartlarına yönelik durum değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

EKLER

EK 1. Görüşme Formu

Ek-2_{k-1}

ÖZEL OKULLARDA MÜZİK DERSİNE YÖNELİK YÖNETİCİ BEKLENTİLERİ VE MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI SORULAR

Yöneticiler İçin;

1- Okulunuzda müzik dersine yönelik beklentileriniz nelerdir?
2- Okulunuzdaki müzik öğretmeninden (veya öğretmenlerinden) beklentiniz nedir veya nelerdir?
3- Müzik dersi için sağlanan ve sağlanamayan imkanların müzik dersinin işlenmesinde ne gibi etki ettiğini düşünüyorsunuz?
4- Okulunuzdaki müzik öğretmeni (veya öğretmenleri) ile olan ilişkiniz müzik dersinin işleyişini etkiliyor mu? Etkiliyorsa nasıl etkiliyor?
5- Okulunuzdaki ücret politikasının müzik öğretmeninin performansını etkilediğini düşünüyor musunuz?
6- Önemli gün, haftalarda ve çeşitli etkinliklerde müzik öğretmeninin (veya öğretmenlerinin) ne kadar rol alması gerektiğini düşünüyorsunuz?
7- Müzik öğretmeninin (veya öğretmenlerinin) motivasyonunu arttırmak için neler yapıyorsunuz?

Müzik Öğretmenleri için;

1- Okulunuzdaki çalışma koşullarınızı baz aldığımızda, beklentiniz karşılanıyor mu?
2- Yöneticiniz ile olan ilişkiniz, dersinizi nasıl etkiliyor?
3- Yöneticiniz ile olan ilişkiniz, dersinizi nasıl etkiliyor? Yöneticinizin müzik dersi işleyişi ile ilgili bilgi sahibi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
4- Yönetici ve veli baskısını ders işleyişinizde hissediyor musunuz? Evet ise nasıl hissediyorsunuz?
5- Yöneticiniz ile olan ilişkiniz, öğrenicileriniz ile olan iletişiminizi etkiliyor mu?
6- Okulunuzun devlet okulundan farklı olarak özel okul olması sizi zorlamakta mıdır? Zorluyorsa sebepleri nelerdir?
7- Okulunuzdaki önemli, gün ve haftalar ile ilgili yaptığınız hazırlık süreçlerinin derslerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz? Yanıtınız "evet" ise, hangi açılardan etkilediğini açıklar mısınız?
8- Okulunuzda müzik dersini sağlıklı yürütebilmeniz için gerekli mekan, donanım vb bulunuyor mu? (müzik odası, çalgılar, teknolojik araçlar vs.) Bunların bulunması veya bulunmaması dersinizi nasıl etkiliyor?
9- Okulunuzdaki ücret politikası performansınızı etkiliyor mu? Hangi yönden etkiliyor?
10- Okulunuzda müzik dersi kaçıncı sınıftan itibaren başlıyor? Eğer; ana sınıfından itibaren başlıyorsa, öğrencilerde ne gibi gelişmeler gözlemliyorsunuz?
11- Haftada kaç saat derse giriyorsunuz? Sizce ders saatiniz ve ders dışın etkinlikleriniz ile beraber bu durumun altından kalkabiliyor musunuz? Hayır ise; öneriniz nedir?

EK 2. ETİK İZİN FORMU

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : E-87347630-659-859700 11.01.2024
Konu : Araştırma İzni- Ulaş YILDIRIM

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 20.12.2023 tarihli ve E-87347630-659-835353 sayılı yazımız.
b) Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğünün 08.01.2024 tarihli ve E-12018877-604.01.02-93876151 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazımız ile bildirilen Enstitünüz öğrencisi Ulaş YILDIRIM'ın, ***"Özel Okullarda Müzik Dersine Yönelik Yönetici Beklentileri ve Müzik Öğretmenlerinin Çalışma Koşulları"*** konulu çalışma kapsamında uygulama yapma talebine ilişkin olarak tarafımıza gönderilen ilgi (b)'de kayıtlı cevabi yazı ve ekleri, işbu yazımız ekinde sunulmaktadır.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Ek:
1 - Ek 1 (1 Sayfa)
2 - Ek 2 (4 Sayfa)
3 - Ek 3 (1 Sayfa)
4 - Ek 4 (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: DCE8E4E6-BF1B-47EB-AFA9-AC5491C38BA7 Doğrulama Adresi: https://turkiye.gov.tr/dokuz-eylul-universitesi-ebys
Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Blv No:144, 35220 Konak/İzmir
KEP Adresi : dok[redacted]01.kep.tr
Bilgi için:Pelin ALTIN
Memur
Telefon No:[redacted]

Ek-1

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-12018877-604.01.02-93787925 08/01/2024
Konu : Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı (Genelge 2020/2).
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğünün 14.12.2023 tarihli ve 835353 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Ulaş YILDIRIM' ın, "Özel Okullarda Müzik Dersine Yönelik Yönetici Beklentileri ve Müzik Öğretmenlerinin Çalışma Koşulları" konulu tez çalışmasını Müdürlüğümüz ilçelerine bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının ekli listede belirtilen okullarda 2023-2024 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Dr. Ömer YAHŞİ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
Dr. Fatih KIZILTOPRAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
2-Anket Formları (3 Sayfa)

Adres : Fevzipaşa mh. 452 sk. no:15 konak/ İZMİR
Telefon No : [redacted]
E-Posta: [redacted]
Kep Adresi : [redacted]

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Dudu ALP Bilgisayar İşletmeni
Unvan : Bilgisayar İşletmeni
İnternet Adresi: Faks:
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evrakuzegu.meb.gov.tr adresinden 12ad-1e19-36f8-a143-a16f kodu ile teyit edilebilir.

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Ulaş Yıldırım		
E-postası/Web Sayfası	[illegible]		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Müzik		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül	Müzik Öğretmenliği	2020
Tez Başlığı	Özel Okullarda Müzik Dersine Yönelik Yönetici Beklentileri ve Müzik Öğretmenlerinin Çalışma Koşulları		
Tez Danışmanı	Prof.Dr.Banu Özevin		
Akademik Eserler (Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
-			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
-			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			
-			

